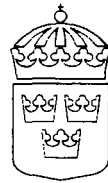

Konstitutionsutskottets betänkande

1989/90:KU8

Radio- och TV-frågor

1989/90
KU8

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas ett antal under de allmänna motionstiderna 1988 och 1989 väckta motioner rörande vissa radio- och TV-frågor.

Frågorna gäller:

1. Etableringsfrihet på medieområdet, m.m.
2. Reklamfinansierade markbundna svenska televisionssändningar
3. Lagstiftningsfrågor, m.m. om finansiering av etermedier genom reklam eller sponsring
4. Lokala radiostationer och lokala TV-stationer, m.m.
5. Satellit- och kabelsändningar, m.m.

Motionerna har avstyrkts, i de flesta fall med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete inom regeringskansliet. Till betänkandet har fogats 15 reservationer och 1 särskilt yttrande.

Motionerna

1987/88:Kr231 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fristående lokalradiostationer.

1987/88:Kr244 av Jan Sandberg (m) vari yrkas

2. att riksdagen begär att regeringen snarast framlägger förslag om en fri lokalradio.

1987/88:K407 av Alf Svensson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till fri etableringsrätt för TV-sändningar i folkrörelse-regi i enlighet med vad som anförts i motionen.

1987/88:K410 av Margareta Persson m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändringar av kabel-lagen så att våld mot människor eller djur också skall omfatta "varelser",

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till skärpt kabel-lagstiftning så att sändningsstopp skall kunna införas efter en överträdelse och inte först när det skett vid "upprepade tillfällen",

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att samtliga satellitsändningar som vidareändras skall bandas,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om hur möjligheten till kodning och avkodning av vissa program kan användas i syfte att inte vidareända vissa program.

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag till förstärkt kabellagstiftning så att kabelnämnden skall kunna ge tillstånd enbart för vissa satellitsändningar.

1987/88:K411 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett moratorium för kabelutbyggnaden,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättandet av ett medieråd.

1987/88:K413 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en reklamfinansierad tredje TV-kanal utanför Sveriges Radio,

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Kr231.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ertersänd lokal-TV.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Kr231.

1987/88:K418 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagändringar syftande till att reklam och sponsring som finansieringskälla blir tillåten inom mediaområdet i den omfattning som anges i motionen,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådana lagändringar att en fristående reklamfinansierad TV-kanal kan skapas.

1987/88:K420 av Karl Boo m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag rörande ett regelverk som kan reglera en fristående lokal och regional TV-verksamhet enligt de grunder som anges i motionen,

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Kr240.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om beskrivningen av den aktuella utvecklingen på kabel- och satellit-TV-området.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Kr240.

3. att riksdagen beslutar avvisa ytterligare begränsningar av möjligheterna till mottagning och vidareändring av satellitkanaler i kabelnät som föreslagits av radiolagutredningen,

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Kr240.

4. att riksdagen beslutar om sådan ändring av kabel-TV-lagstiftningen att gränsen för tillståndspliktigt nät höjs till 250 bostäder samtidigt som kommunala och landstingskommunala vårdinstitutioner och studentbostäder undantas från tillståndsplikt.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Kr240.

1987/88:K426 av Margit Gennser m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en fristående, reklamfinansierad skånsk TV-kanal i enlighet med de synpunkter och krav som framlagts i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att förbudet mot reklamfinansierade radiosändningar upphävs i enlighet med de synpunkter och förslag som framlagts i motionen.

1987/88:K430 av Inga Lantz m.fl. (vpk) vari yrkas

2. att riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder i internationella sammanhang i syfte att stoppa underhållningsvåldet i massmedier.

1988/89:K409 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fristående lokalradiostationer och ljudradioföretag,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en rikstäckande TV-kanal, fristående från Sveriges Radio,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokala eterburna TV-sändningar,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utnyttjande av de frekvenser som behövs för ett fjärde rikstäckande TV-nät.

1988/89:K410 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag syftande till försöksverksamhet med TV-verksamhet på regional och lokal grund enligt de riktlinjer som anges i motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Kr236.

1988/89:K411 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att folkomröstning skall äga rum angående upphävande av Sveriges Radios monopol på radio- och TV-sändningar och tillåtande av etablering senast fr.o.m. den 1 september 1990 av alternativ radio- och TV, som kan vara reklamfinansierad, i enlighet med vad som i motionen anförts,

2. att riksdagen beslutar att sådan folkomröstning skall genomföras under 1989,

3. att riksdagen beslutar att upphäva förbudet mot kommersiell reklam i lag (1985:677) om lokala kabelsändningar, i enlighet med vad som i motionen anförts,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om reklam och sponsring som finansieringskälla inom mediaområdet.

1988/89:K412 av Lars Ahlström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etersänd lokal-TV i Göteborg.

1988/89:K414 av Carl Frick (mp) vari yrkas

1989/90:KUS

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning om köpfrid som innebär att alla former av reklam i etermedia förbjuds.

1988/89:K418 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att regeringen ska verka för internationella överenskommelser inom medieområdet enligt vad i motionen anförts.

2. att riksdagen beslutar att det som är förbjudet i svensk radio och TV också skall vara förbjudet i satellit- och kabelnät-sändningar i Sverige.

3. att riksdagen beslutar att regler inom satellit/kabel-TV-området ska omfatta alla typer av satellitsändningar.

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag i syfte att särskilja kabelnämndens uppgifter som förvaltningsmyndighet och åklagare så att kabelnämnden blir förvaltningsmyndighet och att den juridiska behandlingen fullgörs i domstol.

5. att riksdagen beslutar att inrätta ett medieråd.

6. att riksdagen ger regeringen i uppdrag att tillsätta en medieombudsman med talerätt i domstol.

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag i syfte att införa ett system med ansvarig utgivare/kanalansvarig för alla medier.

1988/89:K431 av Anders Björck m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etablerandet av fristående reklamfinansierade TV-kanaler.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om tillkomsten av lokala och regionala radiostationer.

1988/89:K435 av Jan Sandberg (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder i syfte att genomföra en fri radio.

1988/89:K445 av Jan Hyttring m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar om sådan ändring av kabel-TV-lagstiftningen att gränsen för tillståndspliktigt nät höjs till 250 bostäder samtidigt som kommunala och landstingskommunala institutioner och studentbostäder undantas från tillståndsplikt.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Kr354.

Yttrande

Kulturutskottet har yttrat sig över motionerna (*bilaga*).

Allmän bakgrund

Vad som kännetecknar markbundna radio- och TV-sändningar med nuvarande teknik är knappheten på lämpliga sändningsfrekvenser. Detta innebär att fri etablering inte är möjlig. Bara ett begränsat antal radio- och TV-företag kan sända inom samma område. För markbundna TV-sändningar gäller sedan 1961 en internationell frekvensplan, den s.k. Stockholmsplanen. I denna plan har de flesta större TV-stationer i Sverige tilldelats fyra sändningskanaler. Två av dessa har tagits i anspråk. I Sverige finns alltså tekniska förutsättningar att bygga ut ytterligare två landstäckande TV-nät.

Enligt 5 § radiolagen (1966:755) krävs regeringens tillstånd att sända radio- och TV-program till allmänheten. I Sverige tillkommer sändningsrätten huvudsakligen Sveriges Radio — numera en koncern med fyra programbolag. Sveriges Television AB sänder rikstäckande TV-program i två kanaler. Sveriges Utbildningsradio AB sänder utbildningsprogram i TV. Sveriges Riksradio AB och Sveriges Utbildningsradio AB sänder ljudradioprogram över hela riket i tre radiokanaler. Sveriges Lokalradio AB sänder regionala ljudradioprogram. Den verksamheten byggs nu ut, och så småningom kommer lokalradion att ha en egen kanal i hela landet.

Utanför Sveriges Radio förekommer vissa radio- och trådsändningar som riktas till allmänheten. Dessa når endast begränsade områden eller särskilda tittar- eller lyssnargrupper.

En sådan verksamhet är närradion. Enligt närradiolagen (1982:459) får rätten att sända närradio bara ges till lokala ideella föreningar, församlingar inom svenska kyrkan m.fl.

En annan verksamhet utanför Sveriges Radio är sändningen av radiotidningar. I lagen (1981:508) om radiotidningar regleras rätten att sända sådana radioprogram för synskadade som innehåller material ur dagstidningar. Programmen sänds nattetid och spelas in automatiskt hos de synskadade.

Utanför Sveriges Radios verksamhetsområde faller också utsändningen av finländska TV-program i en del av landet. Med stöd av lagen (1986:3) om rundradiosändning av finländska televisionsprogram sänds TV-program ut i Stockholmsområdet som samtidigt sänds eller har sänts i finländsk TV.

På senare tid har sändningar från satelliter och vidare-sändning i kabel ökat i omfattning. I lagen (1985:677) om lokala kabelsändningar (kabelnagen) regleras rätten att vidare-sända programkanaler från satelliter i fast trafik och att göra egensändningar i kabelnät som når fler än 100 bostäder. Enligt lagen fordras tillstånd för sådana vidare-sändningar. Frågor om tillstånd prövas av en myndighet som är gemensam för hela landet, kabelnämnden. Medan lagen är tillämplig på vidare-sändning av programkanaler från satelliter i fast trafik faller vidare-sändning av rundradiosändningar utanför lagens tillämpningsområde. Det behövs alltså inget tillstånd för att vidare-sända rundradiosändningar.

Kabelnämnden får i vissa fall återkalla sändningstillstånd eller förhindra vidare-sändning av en programkanal. Fortsatt vidare-sändning av en programkanal får förbjudas för en tid av högst ett år, om det i programkanalen under en längre tid och i betydande omfattning har förekommit sådan reklam som måste anses riktad särskilt till svenska konsumenter. Ett förbud får dock meddelas endast om det med hänsyn till sändningarnas art och programkanalens karaktär och inriktning bedöms att ett förbud för programkanalerna är godtagbart från yttrandefrihets- och informationssynpunkt.

I lagen (1985:1057) om ansvarighet för lokala kabelsändningar finns ytterligare bestämmelser om inskränkningar i rätten att sända enligt kabellagen. I ansvarighetslagen föreskrivs att fortsatt vidare-sändning får förbjudas, om det i programkanalen vid upprepade tillfällen har förekommit program som har innehållit rörliga bilder med skildringar av sexuellt våld eller tvång eller med närgångna eller utdragna skildringar av grovt våld mot människor eller djur och sändningarna inte har varit försvarliga med hänsyn till syftet och sammanhanget samt omständigheterna i övrigt. Ett förbud kan också meddelas om satellitkanalen har varit ensidigt inriktad på sändningar av pornografiska bilder eller våldsskildringar i bild. Frågan om förbud enligt ansvarighetslagen prövas i domstol under medverkan av en jury på talan av justitiekanslern.

I februari 1989 beslutade kabelnämnden att medeleffektsatelliten Astra när det gäller tillämpningen av kabellagen skall behandlas som en direktsändande satellit och inte som en satellit i fast trafik. Sändningar från den satelliten kan därför sändas vidare i kabelnät utan tillstånd enligt kabellagen och utan begränsningar när det gäller reklam. För närvarande sänder programföretaget TV 3 TV-program till Norden från Astrasatelliten. Verksamheten är reklamfinansierad.

Etermediefrågorna har i olika sammanhang varit föremål för utredning på senare tid.

Utredningen (U 1988:05) om åtgärder för att förbättra underlaget för massmediopolitiska bedömningar m.m. avslutade sitt arbete i december 1988 med betänkandet (SOU 1988:52) Att följa medieutvecklingen. TV-utredningen (U 1989:04) blev klar med sitt arbete i september 1989 då den överlämnade betänkandet (SOU 1989:73) TV-politiken. Sponsringsutredningen (1988:B) redovisade sitt uppdrag i oktober 1989 genom att lägga fram rapporten (Ds 1989:65) Sponsring m.m. av Sveriges Radios program. Uppdraget hade sin bakgrund i ett beslut av radionämnden den 2 februari 1989 om eventuellt otillåten sponsring.

För närvarande bedrivs utredningsarbete av radiolagsutredningen (U 1985:05) och närradioutredningen (U 1988:07). Radiolagsutredningen har avgett betänkandena (Ds U 1985:12) Kabelsändningarna och videocensuren, (Ds U 1987:2) Försöksverksamhet med nordisk TV från rymden, rättsliga frågor. (SOU 1987:63) Vidare-sändning av satellitprogram i kabelnät.

Slutligen kan nämnas att en Europarådskonvention om gränsöverskridande television nyligen har utarbetats. En utförlig redogörelse av utredningarna och konventionen lämnas i kulturutskottets yttrande.

Motioner

I motion 1987/88:K407 av Alf Svensson (c) förespråkas fri etableringsrätt för rikstäckande TV-sändningar i folkrörelseregi med möjlighet till reklamfinansiering.

I motion 1988/89:K418 yrkande 7 av Lars Werner m.fl. (vpk) förespråkar motionärerna att ett system med ansvarig utgivare/kanalansvarig införs för alla medier.

Kulturutskottets yttrande

Vad först beträffar motionen om fri etableringsrätt för TV-sändningar anför kulturutskottet att knappheten på frekvenser när det gäller markbundna etersändningar kräver att man även i fortsättningen måste ha ett system med tillstånd för etersändningar. Kulturutskottet hänvisar vidare till det beredningsarbete i regeringskansliet som syftar till ett utvidgat grundlagsskydd för andra medier än det tryckta ordet och anför att detta arbete inte bör föregripas. Kulturutskottet avstyrker därför motionen. Med hänvisning till det nämnda beredningsarbetet avstyrker kulturutskottet även motionsyrkandet om ansvarig utgivare/kanalansvarig för alla medier.

Utskottets bedömning

Utskottet delar kulturutskottets uppfattning att knappheten på frekvenser när det gäller markbundna etersändningar kräver ett system med tillståndsgivning. Med hänsyn härtill och till vad kulturutskottet anført om beredningsarbetet rörande utvidgat grundlagsskydd för andra medier avstyrker utskottet motion 1987/88:K407.

Frågan om ansvarig utgivare eller kanalansvarig för alla medier har anknytning till beredningsarbetet rörande utvidgat grundlagsskydd för andra medier än det tryckta ordet. Det arbetet bör inte föregripas. Utskottet avstyrker därför motion 1988/89:K418 yrkande 7.

Reklamfinansierade markbundna svenska televisionssändningar

Motioner

I motion 1987/88:K413 yrkande 1 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) föreslås inrättandet av en reklamfinansierad tredje TV-kanal utanför Sveriges Radio som ett alternativ och ett komplement till Sveriges Radio när det gäller att med svenska satsningar möta det internationella medieutbudet. Liknande förslag läggs fram i motionerna 1987/88:K418 yrkande 4 av Carl Bildt m.fl. (m), 1988/89:K409 yrkande 2 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) och 1988/89:K431 yrkande 1 av Anders Björck m.fl. (m).

I motion 1988/89:K409 yrkande 4 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) föreslås att regeringen redovisar alternativa möjligheter att använda de frekvenser som behövs för det fjärde riksnätet.

I motion 1988/89:K411 yrkandena 1 och 2 av Carl Bildt m.fl. (m) föreslås att riksdagen beslutar om att folkomröstning skall äga rum 1989 angående upphävande av Sveriges Radios monopol på radio- och TV-sändningar och tillåtande av fri etablering senast fr.o.m. den 1 september 1990 av alternativ radio och TV som kan vara reklamfinansierad.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet konstaterar att frågan om en från Sveriges Radio fristående, reklamfinansierad marksänd TV-kanal tas upp i betänkandet (SOU 1989:73) TV-politiken och anför att remissbehandlingen av betänkandet och den fortsatta beredningen av de frågor som behandlas i betänkandet inte bör föregripas. Kulturutskottet avstyrker därför motionsyrkandena om en från Sveriges Radio fristående rikstäckande reklamfinansierad TV-kanal.

Att i den nuvarande situationen närmare överväga frågan om ett utnyttjande av de frekvenser som behövs för ett fjärde rikstäckande TV-nät framstår enligt kulturutskottet inte motiverat, varför det avstyrker motionsyrkandet härom.

Kulturutskottet avstår från att redovisa synpunkter på motionsyrkandena om folkomröstning på radio- och TV-området.

En avvikande mening har anmälts av m- och fp-ledamöterna. De anser att ett fristående programföretag skall få tillstånd att sända TV-program i en nyupprättad rikstäckande tredje kanal som finansieras med reklam.

Även mp-ledamöten har anmält en avvikande mening. Han anför att det måste vara ett konsument- och kulturpolitiskt mål att hålla svensk TV fri från kommersiell reklam.

Ett särskilt yttrande har avgetts av c-ledamöterna.

Utskottets bedömning

Med hänvisning till vad kulturutskottet anfört om beredningen i regeringskansliet av de frågor som tas upp i betänkandet TV-politiken avstyrker utskottet motionerna 1987/88:K413 yrkande 1, 1987/88:K418 yrkande 4, 1988/89:K409 yrkande 2 och 1988/89:K431 yrkande 1. Liksom kulturutskottet anser utskottet att det inte är motiverat att närma- re överväga frågan om ett utnyttjande av de frekvenser som behövs för ett rikstäckande TV-nät. Utskottet avstyrker därför motion 1988/89: K409 yrkande 4.

Enligt utskottets mening saknas det skäl att anordna en folkomröstning om etablerings- och reklamfrågorna på medieområdet. Utskottet avstyrker därför motion 1988/89:K411 yrkandena 1 och 2.

Motioner

I motion 1987/88:K418 yrkande 3 av Carl Bildt m.fl. (m) föreslås att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning som gör det möjligt att använda reklam och sponsring som finansieringskälla inom mediaområdet. Liknande krav förs fram i motionerna 1987/88:K426 yrkande 2 av Margit Gennser m.fl. (m) och 1988/89:K411 yrkande 4 av Carl Bildt m.fl. (m).

I motion 1988/89:K411 yrkande 3 av Carl Bildt m.fl. (m) föreslås att förbudet mot reklam i lokala kabelsändningar upphävs.

I motion 1988/89:K414 yrkande 1 av Carl Frick (mp) föreslås en lagstiftning om köpfrid som omfattar ett totalt förbud mot alla former av reklam i etermedia.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet konstaterar att riksdagen måste pröva vilka lagändringar som behövs i anslutning till att ställning tas till den framtida TV-politiken och att frågan om huruvida reklam skall tillåtas i svensk TV är en central fråga i detta sammanhang. Kulturutskottet pekar på att radiolagsutredningen har i uppdrag att föreslå den lagstiftning som behövs med anledning av det utredningsarbete som resulterat i betänkandet TV-politiken. Med hänsyn härtill och till att frågan om reklam i radio har ett nära samband med frågan om reklam i TV, anser kulturutskottet att de motionsyrkanden vari lagstiftningsfrågan tas upp inte bör föranleda någon åtgärd.

Kulturutskottet anför vidare att reglerna om reklam i kabelsändningslagstiftningen kan behöva ändras om reklam blir tillåten i mark-sänd TV. Med hänsyn till radiolagsutredningens uppdrag fordras enligt kulturutskottet inget initiativ i detta avseende.

När det gäller de motionsyrkanden som rör tillåtande av sponsring som finansieringskälla pekar kulturutskottet på att rapporten (Ds 1989:65) Sponsring m.m. av Sveriges Radios program nyligen har lagts fram.

Av dessa skäl avstyrker kulturutskottet samtliga de nu redovisade motionsyrkandena.

En avvikande mening har anmälts av m- och fp-ledamöterna. De anser att lagstiftningen måste anpassas till en medievärld som rymmer en reklamfinansierad svensk TV-kanal och att även rätten till sponsring bör närmare prövas av statsmakterna.

En avvikande mening har också anmälts av vpk-ledamoten som förespråkar ett reklamförbud i etermedia.

Även mp-ledamoten har anmält en avvikande mening. Han förespråkar en lagstiftning om köpfrid med innebörd att alla former av reklam i etermedia förbjuds.

Frågan om reklam i svensk TV kommer att vara en huvudfråga i samband med att slutlig ställning tas till de frågor som tas upp i betänkandet TV-politiken. Som kulturutskottet har anfört har radio-lagsutredningen i uppdrag att föreslå den lagstiftning som föranleds av betänkandet. Frågan om sponsring i Sveriges Radio-koncernens program har nyligen varit föremål för utredning mot bakgrund av ett beslut av radionämnden om eventuellt otillåten sponsring. Den beredning i regeringskansliet som föranleds av arbetet i de nu nämnda utredningarna bör enligt utskottet inte föregripas. På grund härav och då frågan om reklam i radio nära hänger samman med frågan om reklam i TV finner utskottet i likhet med kulturutskottet att det inte är påkallat med något initiativ från riksdagens sida i fråga om lagstiftning om reklam m.m. i etermedierna. Utskottet avstyrker därför motionerna 1987/88:K418 yrkande 3, 1987/88:K426 yrkande 2, 1988/89:K411 yrkandena 3 och 4.

Med hänsyn till den ställning som utskottet intagit i frågan om initiativ till lagstiftning om reklam i etermedia avstyrker utskottet motion 1988/89:K414 om lagstiftning om köpfrid (yrkande 1).

Lokala radiostationer och lokala TV-stationer, m.m.

Motioner

Enligt motion 1987/88:K413 yrkande 2 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) bör lokalt förankrade företag få tillstånd att bedriva lokal TV-programverksamhet över etern. Liknande synpunkter förs fram i motion 1988/89:K409 yrkande 3 av Bengt Westerberg m.fl. (fp). Där anförs vidare att de lokala TV-stationerna bör vara förankrade i ägarintressen med bred spridning och att de bör ha rätt att helt eller delvis finansiera sin verksamhet med reklam.

I motion 1987/88:K420 yrkande 1 av Karl Boo m.fl. (c) föreslås att fristående lokala och regionala TV-stationer får etableras i Sverige.

I motion 1988/89:K410 av Olof Johansson m.fl. (c) krävs en parlamentarisk utredning. Den skall utarbeta regler för television på regional och lokal grund som använder sig av det frekvensutrymme som Sverige tilldelats för markbundna sändningar. Dessa regler skall enligt motionärerna ha en sådan utformning att framväxten av decentraliserad TV-produktion främjas.

I motion 1988/89:K412 av Lars Ahlström (m) föreslås att det blir möjligt att införa etersänd lokal-TV i Göteborg.

I motion 1987/88:K426 yrkande 1 av Margit Gennser m.fl. (m) föreslås en fristående skånsk TV-kanal med sändningsområde över Skåne, Blekinge och södra Halland. Förbudet mot reklamfinansiering bör enligt motionärerna upphävas inom detta område.

I motion 1987/88:Kr231 yrkande 2 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) förespråkas ökat utrymme för inrättandet av lokalradiostationer som bör kunna vara fristående och reklamfinansierade. Liknande krav framförs i motion 1988/89:K409 yrkande 1 av Bengt Westerberg m.fl.

(fp), motion 1987/88:Kr244 yrkande 2 av Jan Sandberg (m), motion 1988/89:K431 yrkande 2 av Anders Björck m. fl. (m) och motion 1988/89:K435 av Jan Sandberg (m).

1989/90:KUS

Kulturutskottets yttrande

Vad först beträffar motionsyrkandena om fristående TV-företag anför kulturutskottet att det inte torde vara möjligt att, annat än i begränsad omfattning, inleda lokala eller ännu mindre regionala TV-sändningar utan att de frekvenser som i dag är avsedda för de outnyttjade riksnäten tas i anspråk. Kulturutskottet anser att ett beslut som får sådana konsekvenser inte bör fattas förrän riktlinjerna för TV-politiken i stort har lagts fast. I flera av motionsyrkandena förutsätts att de lokala TV-kanalerna skall finansieras med reklam. Kulturutskottet hänvisar till betänkandet TV-politiken där det anføres att reklam i rikssändningar inte låter sig kombineras med reklam i lokala TV-sändningar. Kulturutskottet avstyrker motionsyrkandena om fristående TV-företag.

När det gäller motionsyrkandena om fristående radiostationer med lokala eller regionala sändningar anför kulturutskottet att man inte heller här kan bortse från önskemålen om reklamfinansiering. Därtill pekar kulturutskottet på att närradioutredningen har i uppdrag att pröva frågan om sändarnas räckvidd. Den frågan kan få betydelse för tillgången på frekvenser för andra sändningar än närradiosändningar. Även andra frågor som utredningen prövar kan enligt kulturutskottet få betydelse för bedömningen av frågan om fristående lokala radiostationer av annat än föreningskaraktär. Kulturutskottet är inte berett att förorda att riksdagen tar något initiativ med anledning av motionsförslagen om fristående radiostationer.

En avvikande mening har anmälts av m- och fp-ledamöterna. De anser att det inom ramen för vad som är tekniskt möjligt med hänsyn till tilldelade frekvenser bör finnas möjligheter att upprätta lokala och regionala stationer på radio- och TV-området.

Även c-ledamöterna har anmält en avvikande mening. De förespråkar en TV-produktion på lokal och regional grund med utnyttjande av de frekvenser som tilldelats Sverige för markbundna TV-sändningar.

Utskottets bedömning

Som kulturutskottet har anfört torde det inte vara möjligt att, annat än i begränsad omfattning, inleda lokala TV-sändningar utan att de frekvenser som är avsedda för de outnyttjade riksnäten tas i anspråk. Enligt utskottets mening bör ställning därför inte tas till de krav som förs fram i motionerna om fristående lokala TV-sändningar förrän riktlinjerna för den framtida TV-politiken har lagts fast. Frågan om reklam i lokala TV-sändningar har tagits upp av TV-utredningen. Utredningen har därvid anfört att reklam i lokala TV-sändningar inte låter sig kombineras med reklam i rikssändningar. Som utskottet har anfört i det föregående bör beredningsarbetet med anledning av utredningens betänkande inte föregripas. På grund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 1987/88:K413 yrkande 2, 1988/89:K409

yrkande 3, 1987/88:420 yrkande 1, 1988/89:K410, 1988/89:K412, 1987/88:K426 yrkande 1, 1987/88:Kr231 yrkande 2, 1988/89:K409 yrkande 1, 1987/88:Kr244 yrkande 2, 1988/89:K431 yrkande 2 och 1988/89:K435.

1989/90:KUS

Satellit- och kabelsändningar, m.m.

Motioner

I motion 1987/88:K411 av Lars Werner m.fl. (vpk) föreslås ett moratorium för kabel-TV-utbyggnaden (yrkande 2) och att ett medieråd inrättas där expertkunnande av olika slag kan mötas och där kabelutbyggnaden kan prövas i ett samhällligt och kulturpolitiskt perspektiv (yrkande 1). I motion 1988/89:K418 av Lars Werner m.fl. (vpk) förekommer samma krav på ett medieråd (yrkande 5). I den motionen föreslås vidare att en medieombudsman tillsätts till hjälp för medierådet (yrkande 6). Ett medieråd skulle enligt motionärerna ta fram beslutsunderlag om den medieutveckling som pågår. Därmed skulle det demokratiska inflytandet över utvecklingen stärkas.

I motion 1987/88:K420 av Karl Boo m.fl. (c) anförs att svensk allmän-TV behöver ett betydande resurstillskott som endast kan åstadkommas genom ianspråktagande av nya finansieringskällor om en rimlig konkurrenssituation för svenskproducerad TV skall åstadkommas i framtiden. Motionärerna anför att det inte är rimligt att ta regeringens karaktäristik av kabel- och TV-utbudet som utgångspunkt när politiken på detta område skall formuleras och att förbud och regleringar på kabel- och satellit-TV-området inte kan motiveras med allmänna kvalitetsbrister i utbudet (yrkande 2). De motsätter sig förslag som syftar till att stoppa TV 3-projektet (yrkande 3). Enligt motionen bör kabellagstiftningen ändras så att gränsen för tillståndsplikt höjs från nuvarande 100 bostäder till 250 bostäder och så att kommunala och landstingskommunala vårdinstitutioner samt studentbostäder helt undantas från tillståndskravet (yrkande 4). Samma yrkande förs fram i motion 1988/89:K445 av Jan Hyttring m.fl. (c).

I motion 1987/88:K410 yrkande 1 av Margareta Persson m.fl. (s) föreslås att förbudet mot skildringar av våld mot människor och djur i kabellagstiftningen utvidgas till att också omfatta våld mot mer eller mindre människoliknande fantasivarelser.

I samma motion yrkande 2 begärs det att kabellagen ändras så att sändningsstopp skall kunna införas efter en (1) överträdelse och inte först vid upprepade tillfällen. I motionen föreslås att samtliga vidare-sända satellitsändningar bandas så att de övervakande myndigheterna skall kunna bevaka att bestämmelserna om reklam, våld, pornografi och rashets efterlevs (yrkande 3). I motionen förespråkas vidare att möjligheten till kodning och avkodning av vissa program utnyttjas för att förhindra att sådana program tas emot som man på förhand vet innehåller otillåtna inslag (yrkande 4). I motionen föreslås också att kabellagstiftningen skärps så att kabelnämnden skall kunna ge tillstånd enbart för vissa satellitsändningar (yrkande 5).

I motion 1987/88:K430 yrkande 2 av Inga Lantz m.fl. (vpk) framförs ett krav att regeringen skall vidta åtgärder i internationella sammanhang i syfte att stoppa underhållningsvåldet i massmedier. I motion 1988/89:K418 av Lars Werner m.fl. (vpk) förespråkas också internationella överenskommelser om medieutbudets innehåll, bl.a. såvitt avser saklighet, opartiskhet och allsidighet (yrkande 1). I den motionen föreslår motionärerna även att lagstiftningen ändras så att det som är förbjudet i svensk radio och TV också skall vara förbjudet i satellit- och kabelsändningar i Sverige (yrkande 2) och så att lagstiftningen inom satellit/kabel-TV-området skall omfatta alla typer av satellitsändningar (yrkande 3). Motionärerna anser vidare att kabelnämndens verksamhet måste förändras. De anser att man måste skilja handläggning från åklagarfunktion och föreslår därför att alla frågor om tillståndsgivning m.m. behandlas av nämnden men att ingripanden med anledning av kanalinhållet skall behandlas av domstol (yrkande 4).

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet avstyrker motionsyrkandena om moratorium för kabelutbyggnaden, om medieombudsman och om medieråd. I fråga om förslaget om medieråd hänvisar kulturutskottet därvid till kabellagstiftningens provisoriska karaktär och till att resurser har avsatts till forskning med massmediepolitisk inriktning.

När det gäller frågan om regeringens beskrivning av utvecklingen på kabel- och TV-området (motion 1987/88:K420 yrkande 2) noterar kulturutskottet att motionen väcktes för nära två år sedan och hänvisar till de åtgärder som har vidtagits för att förbättra underlaget för massmediepolitiska bedömningar m.m. Kulturutskottet anser att motionsyrkandet inte bör påkalla någon riksdagens åtgärd.

Vad härefter beträffar de många motionsyrkanden som tar upp frågor om innehållet i kabellagstiftningen hänvisar kulturutskottet till radiolagsutredningens arbete. Utredningen skall belysa konsekvenserna av ett svenskt tillträde till konventionen om gränsöverskridande television och lägga fram förslag till den lagstiftning som behövs. Utredningen skall också föreslå en kabelsändningslagstiftning som är så utformad att regler för vidareändring av satellitprogram blir tillämpliga oberoende av från vilken kategori satelliter programmen sänds ut. Vidare är utredningen oförhindrad att föreslå andra sådana ändringar i lagstiftningen som bedöms vara befogade med hänsyn till erfarenheterna av tillämpningen. Enligt kulturutskottet måste resultatet av detta arbete självfallet avvaktas innan i vart fall någon mera väsentlig ändring av kabelsändningslagstiftningen kan komma i fråga. Kulturutskottet anser därför inte att det är meningsfullt att nu göra en detaljprövning av dessa motionsyrkanden.

En avvikande mening har anmälts av m-, fp- och c-ledamöterna. De anser att det är angeläget med en ändring av bestämmelserna om tillståndsplikt för sändningar i kabelnät. Om tillståndsplikten över

huvud taget skall vara kvar, bör sändningarna enligt dessa ledamöter få bedrivas utan tillstånd i betydligt större utsträckning än vad de nuvarande bestämmelserna medger.

Även vpk-ledamoten har anmält en avvikande mening. Han förespråkar ett moratorium för kabelutbyggnaden och anser att det bör inrättas ett medieråd som till sin hjälp bör ha en medieombudsman. Vidare anser han att regeringen utan att avvakta effekterna av konventionen om gränsöverskridande television bör arbeta för att satellit- och kabelsändningar som tas emot i Sverige skall uppfylla samma krav som gäller för Sveriges Televisions sändningar. Han anser också att kabelnämndens uppgifter som förvaltningsmyndighet och åklagare bör särskiljas.

I en avvikande mening anför även mp-ledamoten de här ovan antecknade synpunkterna från vpk-ledamoten. Han anser dessutom att alla satellit typer omedelbart bör föras in i kabellagstiftningens tillämpningsområde.

Utskottets bedömning

Sverige har i år undertecknat konventionen om gränsöverskridande television. Konventionen innehåller bestämmelser om programutbudets innehåll. Radiolagsutredningen har fått i uppdrag att belysa konsekvenserna av ett svenskt tillträde till konventionen och föreslå den lagstiftning som behövs. Med hänsyn härtill finner utskottet att det inte är påkallat med något initiativ från riksdagens sida när det gäller att vidta åtgärder i internationella sammanhang på medieområdet. Utskottet avstyrker därför motionerna 1987/88:K430 yrkande 2 och 1988/89:K418 yrkandena 1 och 2.

Utskottet finner inte att det finns skäl att meddela föreskrifter om något tillfälligt stopp för kabelutbyggnaden. Inte heller anser utskottet att det bör inrättas ett medieråd med en medieombudsman eller att beslut nu skall fattas om att kabelnämndens uppgifter skall ändras. På grund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 1987/88:K411 samt 1988/89:K418 yrkandena 4—6.

Som kulturutskottet har anförts måste resultatet av radiolagsutredningens arbete avvaktas innan det kan bli aktuellt att göra några viktigare ändringar i kabellagstiftningen. Utskottet avstyrker därför motion 1987/88:K410.

I avvaktan på resultatet av radiolagsutredningens arbete bör ställning nu inte tas till kravet i motion 1988/89:K418 yrkande 3 om att regler inom satellit- och kabel-TV-området skall omfatta alla typer av satellit-sändningar. Motionsyrkandet avstyrks.

Det finns som kulturutskottet har anförts anledning att utgå från att radiolagsutredningen kommer att överväga vilka regler som skall gälla för kabelnät av olika storlekar. Utskottet avstyrker därför motionerna 1987/88:K420 yrkandena 2—4 och 1988/89:K445.

Utskottet hemställer

1. beträffande *etableringsfrihet på medieområdet*
att riksdagen avslår motion 1987/88:K407,
res. 1 (m, fp)
2. beträffande *ansvarig utgivare för alla medier*
att riksdagen avslår motion 1988/89:K418 yrkande 7,
res. 2 (vpk, mpi)
3. beträffande *reklamfinansierade markbundna svenska televisionssändningar*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:K413 yrkande 1, 1987/88:K418 yrkande 4, 1988/89:K409 yrkandena 2 och 4 samt 1988/89:K431 yrkande 1,
res. 3 (m, fp)
res. 4 (vpk, mp) - motiv.
4. beträffande *folkomröstning på medieområdet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:K411 yrkandena 1 och 2,
res. 5 (m)
5. beträffande *lagsättning om finansiering av etermedier genom reklam eller sponsring*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:K418 yrkande 3, 1987/88:K426 yrkande 2, 1988/89:K411 yrkandena 3 och 4 samt 1988/89:K414 yrkande 1,
res. 6 (m, fp)
res. 7 (vpk, mp)
6. beträffande *lokala radiostationer och lokala TV-stationer*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:K413 yrkande 2, 1988/89:K409 yrkandena 1 och 3, 1987/88:K420 yrkande 1, 1988/89:K410, 1988/89:K412, 1987/88:K426 yrkande 1, 1987/88:Kr231 yrkande 2, 1987/88:Kr244 yrkande 2, 1988/89:K431 yrkande 2 och 1988/89:K435,
res. 8 (m, fp)
res. 9 (c)
7. beträffande *åtgärder i internationella sammanhang på medieområdet*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:K430 yrkande 2 och 1988/89:K418 yrkandena 1 och 2,
res. 10 (vpk, mp)
8. beträffande *ullfälligt stopp för kabelutbyggnaden, medieråd m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:K411 samt 1988/89:K418 yrkandena 4–6,
res. 11 (vpk, mp)
9. beträffande *ändringar i kabellagsstiftningen*
att riksdagen avslår motion 1987/88:K410,
res. 12 (mp)
10. beträffande *regler för vidaresändning*
att riksdagen avslår motion 1988/89:K418 yrkande 3,
res. 13 (vpk)
res. 14 (mp)

11. beträffande *tillståndsplikt för kabelnät m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:K420 yrkandena 2—4
och 1988/89:K445.

1989/90:KU8

res. 15 (m, fp, c)

Stockholm den 21 november 1989

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s)*, Anders Björck (m), Catarina Rönning (s), Kurt Ove Johansson (s)*, Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c)*, Hans Nyhage (m), Sören Lekberg (s), Anita Modin (s)*, Torgny Larsson (s), Ylva Annerstedt (fp), Bengt Kindbom (c), Bo Hammar (vpk), Hans Leghammar (mp), Ulla Pettersson (s), Rosa-Lill Wåhlstedt (s) och Stig Bertilsson (m)*.

Fj närvarande vid justeringen.

Reservationer

1. Etableringsfrihet på medieområdet (mom. 1)

Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Ylva Annerstedt (fp) och Stig Bertilsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet delar kulturutskottet" och slutar med "1987/88:K407" bort ha följande lydelse:

Den tekniska utvecklingen innebär att knappheten på frekvenser på sikt inte längre kommer att utgöra samma begränsning när det gäller etersändningar som i dag. Mot bakgrund härav vill utskottet understryka att etableringsfrihet skall gälla som huvudprincip på etermedieområdet.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *etableringsfrihet på medieområdet*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:K407 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om etableringsfrihet på etermedieområdet.

2. Ansvarig utgivare för alla medier (mom. 2)

Bo Hammar (vpk) och Hans Leghammar (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Frågan om ansvarig" och slutar med "1988/89:K418 yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Ett lands gränser och oberoende måste gälla även för satellitsändning och mottagning. Satellitprogram som når Sverige måste ha en ansvarig utgivare i Sverige. Ett system med ansvarig utgivare för alla medier bör därför införas så att det blir möjligt att utöva tillsyn över att lagar, avtal och internationella överenskommelser efterlevs.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *ansvarig utgivare för alla medier*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:K418 yrkande 7 hos regeringen begär förslag till lagstiftning om ansvarig utgivare eller kanalansvarig för alla medier.

3. Reklamfinansierade markbundna svenska televisionssändningar (mom. 3)

Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Ylva Annerstedt (fp) och Stig Bertilsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Med hänvisning till" och slutar med "1988/89:K409 yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Sedan riksdagen senast — i december 1988 (bet. KU 1987/88:21, yttr. KrU1y) — behandlade krav av företrädare för moderata samlingspartiet och folkpartiet om upprättande av en från Sveriges Radio fristående, rikstäckande reklamfinansierad TV-kanal med markbundna sändningar, har utvecklingen på TV-området varit sådan att det nu är nödvändigt att riksdagen fattar beslut i frågan om huruvida reklam skall tillåtas i svensk TV. Utskottet anser nämligen att, om beslut i frågan skjuts upp ytterligare, det i praktiken blir för sent att upprätta en reklamfinansierad kanal som har möjlighet att inom rimlig tid skaffa sig sådana intäkter att den framgångsrikt kan konkurrera med utländska satellitsändningar. En reklamfinansierad svensk TV-kanal med goda resurser är viktig *dels* därför att det är möjligt att på en sådan kanal ställa programkrav som bl.a. ger medborgarna tillgång till ett mångsidigt utbud av program som är kvalitetsmässigt högstående. *dels* därför att svenska företag inte bör vara hänvisade till uteslutande utländska kanaler för att få annonsera sina produkter i TV på den svenska hemmamarknaden.

TV-reklam förekommer nu i så gott som alla europeiska stater. Erfarenheterna från jämförliga länder tyder på att farhågorna för negativa effekter av TV-reklam har varit överdrivna. Betänkandet om TV-politiken ger ett klart belägg för denna slutsats. Betänkandet bekräftar också att den lösning som bör väljas är den som sedan länge förordats av företrädare för moderata samlingspartiet och folkpartiet, nämligen att ett fristående programföretag får tillstånd att sända TV-program med reklam i en nyupprättad rikstäckande tredje kanal. Sveriges Television bör få fortsätta sina avgiftsfinansierade sändningar utan reklam i två kanaler.

Yttrandefriheten och mångfalden i det svenska TV-utbudet kommer att ökas om den angivna lösningen väljs.

Det fristående TV-företaget bör träffa avtal med staten om villkoren för verksamheten.

Reklamtiden bör begränsas. Reklaminslagens förläggning bör regleras i avtalet.

Utskottet vill slutligen framhålla att utskottets klara ställningstagande för en ny, reklamfinansierad TV-kanal har den betydelsen att de olika intressenterna på TV-området redan nu får klart besked om riksdagens ställningstagande till den viktigaste av de nu aktuella TV-frågorna.

Regeringen bör snarast förelägga riksdagen erforderliga förslag rörande upprättande av en sådan reklamfinansierad TV-kanal som angetts i det föregående.

Vad utskottet har anfört med anledning av de här aktuella motionerna — 1987/88:K413 yrkande 1, 1988/89:K409 yrkande 2, 1987/88:K418 yrkande 4 och 1988/89:K431 yrkande 1 — bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet förutsätter att regeringen i samband med beredning av ärendet om en reklamfinansierad TV-kanal och den framtida TV-politiken i övrigt också närmare överväger frågan om utnyttjandet av de frekvenser som behövs för ett fjärde rikstäckande TV-nät. Motion 1988/89:K409 yrkande 4 påkallar därför inte någon åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *reklamfinansierade markbundna svenska televisionssändningar*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:K413 yrkande 1, 1988/89:K409 yrkandena 2 och 4, 1987/88:K418 yrkande 4 och 1988/89:K431 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Reklamfinansierade markbundna svenska televisionssändningar (mom. 3, motiveringen)

Bo Hammar (vpk) och Hans Leghammar (mp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Med hänvisning till" och slutar med "1988/89:K409 yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Utvecklingen på medieområdet på senare tid innebär inte att något väsentligt nytt har inträffat som föranleder ändring i den nuvarande grundläggande inställningen till etableringskontroll. Tvärtom framstår det tydligt att en sådan kontroll måste vara kvar. De kulturpolitiska målen från 1974 står fast. Att etablera reklamfinansierade markbundna svenska TV-sändningar strider mot dessa grundläggande mål. Även de ursprungliga skälen för en TV i allmänhetens och samhällets tjänst kvarstår.

Utskottet konstaterar att remissbehandling av utredningen TV-politiken därvid inte kan bidra till någon förändring. Det måste vara ett både konsument- och kulturpolitiskt mål att hålla svensk TV fri från kommersiell reklam, reklam som konsumenterna inte bett om.

Grundsynen är att uppnå köpfrid. Motionerna 1987/88:K413 yrkande 1, 1987/88:K418 yrkande 4, 1988/89:K409 yrkandena 2 och 4 samt 1988/89:K431 yrkande 1 avstyrks därför.

1989/90:KU8

5. Folkomröstning på medieområdet (mom. 4)

Anders Björck, Hans Nyhage och Stig Bertilsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Enligt utskottets mening" och slutar med "yrkandena 1 och 2" bort ha följande lydelse:

Det finns starka skäl att låta väljarna säga sin mening i frågan om huruvida Sveriges Radios monopol på medieområdet skall brytas. En folkomröstning i denna fråga bör därför anordnas 1990.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

5. beträffande folkomröstning på medieområdet

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:K411 yrkandena 1 och 2 hos regeringen begär förslag till en lag om en folkomröstning som skall genomföras under 1990 och som skall gälla

a) frågan om upphävande av Sveriges Radios monopol på radio- och TV-sändningar,

b) frågan om tillåtande av etablering senast den 1 september 1990 av en alternativ radio och TV som kan vara reklamfinansierad.

6. Lagstiftning om finansiering av etermedier genom reklam eller sponsring (mom. 5)

Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Ylva Annerstedt (fp) och Stig Bertilsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Frågan om reklam" och slutar med "1988/89:K411 yrkandena 3 och 4" bort ha följande lydelse:

Utskottets ställningstagande i fråga om reklamfinansierade markbundna TV-sändningar gör det nödvändigt att lagstiftningen anpassas till en mediavärld som rymmer en reklamfinansierad svensk TV-kanal. Även rätten till sponsring bör — mot bakgrund av den nyligen framlagda utredningen — närmare prövas av statsmakterna. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1987/88:K418 yrkande 3, 1987/88:K426 yrkande 2, 1988/89:K411 yrkandena 3 och 4 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande lagstiftning om finansiering av etermedier genom reklam eller sponsring

att riksdagen avslår motion 1988/89:K414 yrkande 1 och med anledning av motionerna 1987/88:K418 yrkande 3, 1987/88:K426 yrkande 2, 1988/89:K411 yrkandena 3 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

7. Lagstiftning om finansiering av etermedier genom reklam eller sponsring (mom. 5)

1989/90:KU8

Bo Hammar (vpk) och Hans Leghammar (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Frågan om reklam" och slutar med "köpfrid (yrkande 1)" bort ha följande lydelse:

Företrädare för vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet de gröna har i olika sammanhang mycket klart tagit avstånd från tanken på reklam i svensk TV. Därvid har framhållits att kostnaderna för reklam i TV kommer att slutligen belasta TV-tittarna i form av högre priser på konsumtionsvaror. Till detta kommer att man inte kan räkna med att det blir någon kvalitetshöjning med reklamfinansierad TV. Sådan TV kommer — medvetet eller omedvetet — att uteslutande ha som mål att programmen skall nå så stora grupper som möjligt. Kvaliteten får därmed komma i andra hand. Programpolitiska regler kan endast i begränsad utsträckning förhindra en sådan programpolitik. Enligt utskottets mening måste TV-politiken inriktas på att stärka Sveriges Radios ställning.

Utskottet har anledning utgå från att vid den pågående remissomgången rörande betänkandet om TV-politiken utskottets synpunkter blir närmare belysta, och det har därför inte funnits anledning att påyrka ett avbrytande av remissförfarandet.

Sponsringsreglerna för Sveriges Radio bör skärpas i syfte att garantera Sveriges Radios oberoende ställning. Det finns dock skäl att avvakta den fortsatta beredningen av den nyligen framlagda rapporten om sponsring.

I enlighet med det anförda anser utskottet att riksdagen med anledning av motion 1988/89:K414 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna att alla former av reklam i etermedia skall förbjudas. Motionerna 1987/88:K418 yrkande 3, 1988/89:K411 yrkandena 3 och 4 och 1987/88:K426 yrkande 2 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. *beträffande lagstiftning om finansiering av etermedier genom reklam eller sponsring*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:K418 yrkande 3, 1988/89:K411 yrkandena 3 och 4 och 1987/88:K426 yrkande 2 och med anledning av motion 1988/89:K414 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om behovet av reklamförbud i etermedia.

8. Lokala radiostationer och lokala TV-stationer (mom. 6)

1989/90:KU8

Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Ylva Annerstedt (fp) och Stig Bertilsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Som kulturutskottet har" och på s. 12 slutar med "och 1988/89:K435" bort ha följande lydelse:

Inom ramen för vad som är tekniskt möjligt med hänsyn till de frekvenser som tilldelats Sverige bör möjligheter finnas att upprätta lokala och regionala stationer på radio- och TV-området. Regeringen bör lägga fram förslag om hur dessa möjligheter skall kunna utnyttjas. Förslag bör föreläggas riksdagen i samband med förslag om den reklamfinansierade TV-kanalen.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna med anledning av motionerna 1987/88:Kr231 yrkande 2, 1987/88:Kr244 yrkande 2, 1987/88:K413 yrkande 2, 1987/88:K420 yrkande 1, 1987/88:K426 yrkande 1, 1988/89:K409 yrkandena 1 och 3, 1988/89:K410, 1988/89:K412, 1988/89:K431 yrkande 2 och 1988/89:K435.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *lokala radiostationer och lokala TV-stationer* att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Kr231 yrkande 2, 1987/88:Kr244 yrkande 2, 1987/88:K413 yrkande 2, 1987/88:K420 yrkande 1, 1987/88:K426 yrkande 1, 1988/89:K409 yrkandena 1 och 3, 1988/89:K410, 1988/89:K412, 1988/89:K431 yrkande 2 och 1988/89:K435 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om fri lokalradio och fri lokal-TV.

9. Lokala radiostationer och lokala TV-stationer (mom. 6)

Bertil Fiskesjö och Bengt Kindbom (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Som kulturutskottet har" och på s. 12 slutar med "och 1988/89:K435" bort ha följande lydelse:

Det är angeläget att regler utformas för ett utnyttjande av frekvenser som tilldelats Sverige för markbundna TV-sändningar. Eftersom man inte kan räkna med att mindre orter och glesbygder i allmänhet kan nås av det ökade TV-utbudet med hjälp av kabeltekniken är det viktigt att frekvenserna utnyttjas för en television på lokal och regional grund. Ur allmänkulturell synvinkel är det också angeläget att reglerna får en sådan utformning att framväxten av en decentraliserad TV-produktion främjas.

Fristående TV-sändningar bör grundas på någon form av statlig koncession. Utskottet ansluter sig till de riktlinjer för ett koncessions-system som framlagts i motion 1988/89:K410. Dessa innebär i korthet följande. Projekt som ger god geografisk täckning bör ges företräde.

Ingen intressent bör ha en dominerande ställning i företag eller projekt som får koncession. Projekt där ideella organisationer, folkbildningsorganisationer, högskolor, ortspress eller andra bärare av allmänna intressen medverkar bör ges företräde. Koncession bör vara tidsbegränsad.

I enlighet med det anförda bör ett utredningsarbete påbörjas snarast. Som ett led i detta arbete bör några försöksprojekt startas.

Vad utskottet anför med anledning av motion 1987/88:K420 yrkande 1 och motion 1988/89:K410 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Genom utskottets ställningstagande tillgodoses i allt väsentligt motionerna 1987/88:K413 yrkande 2, 1988/89:K409 yrkande 3, 1988/89:K412 och 1987/88:K426 yrkande 1.

Då det gäller fristående radiostationer med lokala eller regionala sändningar är utskottet inte berett förorda att riksdagen tar något initiativ med anledning av i ärendet aktuella motionsförslag. Redovisningen av de uppdrag som närradioutredningen har bör avvaktas. Utskottet avstyrker därför motionerna 1987/88:Kr231 yrkande 2, 1988/89:K409 yrkande 1, 1987/88:Kr244 yrkande 2, 1988/89:K431 yrkande 2 och 1988/89:K435.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *lokala radiostationer och lokala TV-stationer* att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Kr231 yrkande 2, 1988/89:K409 yrkande 1, 1987/88:Kr244 yrkande 2, 1988/89:K431 yrkande 2 och 1988/89:K435 och med anledning av motionerna 1987/88:K420 yrkande 1, 1988/89:K410, 1987/88:K413 yrkande 2, 1988/89:K409 yrkande 3, 1988/89:K412 och 1987/88:K426 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om lokala radiostationer och lokala TV-stationer.

10. Åtgärder i internationella sammanhang på medieområdet (mom. 7)

Bo Hammar (vpk) och Hans Leghammar (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Sverige har i år" och slutar med "1988/89:K418 yrkandena 1 och 2" bort ha följande lydelse:

När den konvention om gränsöverskridande television som bl.a. Sverige undertecknat träder i kraft, får vi ett internationellt regelverk som utgör ett första steg på vägen mot en television i Europa och som, då det gäller sändningar som omfattas av konventionen, ligger på miniminivå i fråga om bl.a. att motverka underhållningsvåldet och att skydda barn och ungdom. Reklamreglerna i konventionen är sådana att de skapar förutsättningar för en ohämmad reklamutveckling. Sålunda får varje sändningstimma innehålla 9–12 minuter reklam, alltså hela 20 %. Reklaminslag får avbryta program, något tillräckligt skydd för att förhindra reklam finns inte. Enligt utskottets mening är det viktigt att regeringen utan att avvakta effekterna av konventionen

arbetar vidare mot målet att satellit- och kabelsändningar som tas emot i Sverige skall uppfylla i allt väsentligt samma krav som nu gäller för Sveriges Televisions sändningar. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1987/88:K430 yrkande 2 och 1988/89:K418 yrkandena 1 och 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande åtgärder i internationella sammanhang på medieområdet

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:K430 yrkande 2 och 1988/89:K418 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om åtgärder i internationella sammanhang i syfte att stoppa underhållningsvåldet i massmedier.

11. Tillfälligt stopp för kabelutbyggnaden, medieråd m.m. (mom. 8)

Bo Hammar (vpk) och Hans Leghammar (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet finner inte" och slutar med "1988/89:K418 yrkandena 4—6" bort ha följande lydelse:

Det är nödvändigt med ett demokratiskt inflytande över utbyggnaden av kabel-TV. Utskottet tillstyrker det i två motioner — 1987/88:K411 yrkande 2 och 1988/89:K418 yrkande 5 — framförda förslaget om ett medieråd. I medierådet bör experter av olika slag mötas och kabelutbyggnaden prövas i ett samhälleligt och kulturpolitiskt perspektiv. Rådet skall, som namnet säger, ha endast en rådgivande funktion. Till hjälp bör medierådet, som föreslås i motion 1988/89:K418, ha en medieombudsman med talerätt vid domstol (yrkande 6). Det är också nödvändigt med ett moratorium för kabelutbyggnaden. Utskottet tillstyrker därför också motion 1987/88:K411 yrkande 1.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande tillfälligt stopp för kabelutbyggnaden, medieråd m.m.

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:K418 yrkandena 4—6 och med anledning av motion 1987/88:K411 hos regeringen begär de förslag till lagstiftning och andra åtgärder som fordras för att tillfälligt stoppa kabelutbyggnaden och för att inrätta ett medieråd med en medieombudsman.

12. Ändringar i kabellagstiftningen (mom. 9)

Hans Leghammar (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Som kulturutskottet har" och slutar med "motion 1987/88:K410" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det inte finns skäl att avvakta effekterna av konventionen om gränsöverskridande television. Kabellagstiftningen bör redan nu reformeras så att det blir möjligt att förhindra mottagning av sådant som inte uppfyller de krav som gäller för Sveriges Radios sändningar. Regeringen bör därför lägga fram förslag till lagändringar i enlighet med vad som yrkas i motion 1987/88:K410.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *ändringar i kabellagstiftningen*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:K410 hos regeringen begär förslag till lagstiftning i enlighet med vad utskottet har anfört.

13. Regler för vidareändring (mom. 10)

Bo Hammar (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "I avvaktan på" och slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Radiolagsutredningen har i uppdrag att lägga fram förslag om sådana ändringar av lagstiftningen att regler för vidareändring skall kunna tillämpas oberoende av satellitens art. Utskottet utgår från att regeringen kommer att förelägga riksdagen förslag som tillgodoser motion 1988/89:K418 yrkande 3. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *regler för vidareändring*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:K418 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i fråga om regler för vidareändring.

14. Regler för vidareändring (mom. 10)

Hans Leghammar (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "I avvaktan på" och slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Radiolagsutredningen har i uppdrag att lägga fram förslag om sådana ändringar av lagstiftningen att regler för vidareändring skall kunna tillämpas oberoende av satellitens art. Enligt utskottets mening måste alla satellittyper föras in under kabellagen så att regler om reklam, våld, pornografi och rashets åter kan tillämpas. Det regellösa tillståndet som nu råder kan inte accepteras. Åtgärder måste vidtas omedelbart. Det finns således ingen som helst anledning att avvakta ytterligare utredning.

Mot bakgrund härav tillstyrker utskottet motion 1988/89:K418 yrkande 3.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *regler för vidareändring*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:K418 yrkande 3 hos regeringen begär förslag till lagstiftning om vidareändring i enlighet med vad utskottet anfört.

15. Tillståndsplikt för kabelnät m.m. (mom. 11)

Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Hans Nyhage (m), Ylva Annerstedt (fp), Bengt Kindbom (c) och Stig Bertilsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Det finns som kulturutskottet" och slutar med "1988/89:K445" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det angeläget att reglerna för vilka kabelnät som skall omfattas av tillståndsplikt för trådsändningar ändras. Starka skäl talar för att — om tillståndsplikten över huvud skall bibehållas — det utan tillstånd bör få bedrivas sändningar i betydligt större utsträckning än vad de nuvarande bestämmelserna medger, dvs. nät med sändningar som når högst 100 hbstäder.

Vad utskottet har anfört med anledning av motionerna 1987/88:K420 yrkande 4 och 1988/89:K445 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *tillståndsplikt för kabelnät m.m.*
att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:K420 yrkandena 2—4 och 1988/89:K445 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om tillståndsplikt för kabelnät.

Särskilt yttrande

Bertil Fiskesjö och Bengt Kindbom (båda c) anför:

I anslutning till behandlingen av motioner om en reklamfinansierad svensk TV-kanal vill vi erinra om att företrädare för centerpartiet i olika sammanhang och senast i samband med behandlingen under våren 1989 av frågor om Sveriges Radios verksamhet framlagt förslag om finansiering av Sveriges Television genom reklam i en av kanalerna som ett komplement till avgiftsfinansieringen (se bet. 1988/89:KrU21). Förslaget är nu i praktiken föremål för remissbehandling, eftersom ett av de tre alternativ som lagts fram av TV-utredningen innehåller att reklam skall tillåtas i den ena eller i bägge kanalerna i Sveriges Television (alternativ 1). Vi får anledning att i annat sammanhang återkomma till förslaget.

Kulturutskottets yttrande 1989/90:KrU1y

Radio- och TV-frågor

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 16 maj 1989 beslutat inhämta kulturutskottets yttrande över motioner om radio- och TV-frågor, nämligen motionerna 1987/88:Kr231 yrkande 2, Kr244 yrkande 2, K407, K410, K411, K413, K418 yrkandena 3 och 4, K420, K426, K430 yrkande 2, 1988/89:K409, K410, K411, K412, K414 yrkande 1, K418, K431, K435 och K445.

Utskottet

Vissa utredningar, m.m.

Utredningen om åtgärder för att förbättra underlaget för massmediepolitiska bedömningar m.m.

Enligt 1987 års riksdagsbeslut om forskning (prop. 1986/87:80 bil. 6, s. 159 f, bet. KrU 16, rskr. 289) bör fr.o.m. budgetåret 1989/90 särskilda medel anvisas för åtgärder för att förbättra underlaget för massmediepolitiska bedömningar och beslut.

Med stöd av regeringens bemyndigande den 14 april 1988 tillkallades samma dag en särskild utredare (U 1988:05) med uppgift att förbereda insatser för att förbättra underlaget för massmediepolitiska bedömningar m.m. (dir. 1988:14). Utredaren — direktören för arkivet för ljud och bild Leif Larson — överlämnade i december 1988 sina förslag till åtgärder i betänkandet (SOU 1988:52) Att följa medieutvecklingen.

Utredaren har kartlagt aktuella bevaknings- och dokumentationsinsatser inom det massmediepolitiska området som görs inom såväl den offentliga som den privata sektorn. Utredaren föreslår att medel under budgetåret 1989/90 anvisas den svenska avdelningen av Nordiska dokumentationscentralen för masskommunikationsforskning (NORDICOM) för bidrag till information om forskningsresultat och till insamling och bearbetning av mediestatistik.

NORDICOM förutsätts få stor självständighet vid fördelningen av medlen mellan personal och omkostnader.

De ytterligare insatser som utredaren föreslår för tiden fr.o.m. budgetåret 1990/91 bör omfatta dokumentation av bl.a. debatt om

medieutvecklingen samt av den tekniska utvecklingen på medieområdet. För ändamålet föreslås en förstärkning av resurserna till antingen kabelnämnden eller arkivet för ljud och bild (ALB).

För innevarande budgetår har riksdagen anvisat ett anslag på 348 000 kr. för bidrag till ändamål som utredaren föreslagit (prop. 1988/89:100 bil. 10 s. 461 och 462, bet. KrU22, rskr. 186). Kulturministern avser att efter remissbehandlingen av utredarens förslag återkomma till regeringen med förslag om hur en fullt utbyggd verksamhet skall utformas.

TV-utredningen

Efter regeringens bemyndigande den 13 april 1989 förordnades statssekreteraren Sverker Gustavsson som särskild utredare med uppgift att utarbeta ett underlag för ställningstagande om den framtida TV-politiken (dir. 1989:15). Utredningsarbetet har bedrivits under benämningen TV-utredningen (U 1989:04). Utredaren överlämnade i slutet av september betänkandet (SOU 1989:73) TV-politiken. Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

Det anges att avsikten med betänkandet är att det skall kunna tjäna som underlag för diskussioner om den framtida politiken inom televisionens område, diskussioner som skall kunna leda fram till sådana beslut att det svenska TV-systemet kommer att vara väl rustat för de utmaningar som väntar under 1990-talet.

Det anges vidare att det hitintills rått en betydande enighet om följande huvudmål för TV-politiken. Alla som bor i Sverige skall kunna se på TV-program av god kvalitet. Oavsett vilka vi är skall vi kunna hitta något intressant i televisionen både när våra önskemål överensstämmer med flertalets och vid de tillfällen då de inte gör det. Televisionen skall ge olika intresseinriktningar möjligheter att komma till uttryck och den skall ha en omfattande och kvalificerad bevakning av det som händer i Sverige och världen.

Utredaren anser att dessa mål fortfarande bör ligga till grund för utformningen av TV-politiken. Däremot behöver det prövas om medlen för att förverkliga målen är ändamålsenliga i en ny mediasituation.

Efter ingående överväganden kommer utredaren fram till slutsatsen att ett fortsatt nej till reklam i svensk TV inte är en realistisk handlingslinje. Ett fortsatt avståndstagande från reklamfinansiering skulle medföra att möjligheterna att erbjuda alla svenskar ett omfattande och omväxlande TV-utbud avsevärt skulle försvåras.

Kostnaden för en tredje TV-kanal som sänds över ett rikstäckande marknät beräknas. För en TV-kanal som, inkl. nyheterna, sänder ungefär hälften egenproducerade program, uppgår den årliga kostnaden till 800 milj. kr. exkl. sändningskostnader. Dessa uppgår till ca 195 milj. kr. Samtidigt skulle den avgiftsfinansierade rundradioverksamheten tillföras hyresintäkter och vinster på 25–30 milj. kr. per år.

Tre handlingsalternativ för hur reklamfinansiering skulle kunna utnyttjas för svensk TV presenteras. Utgångspunkten har varit bl.a. att svensk television också fortsättningsvis skall verka för yttrandefrihet, mångfald och kvalitet.

Det första alternativet innebär att reklamsändningar inleds i den ena eller i bägge kanalerna i Sveriges Television. Reklaminkomsterna tillförs inte TV-bolaget direkt utan rundradioverksamheten som helhet. Reglerna för medelstillelningen till rundradiorörelsen bestäms liksom nu av riksdagen.

Det andra alternativet innebär att Sveriges Television sänder TV-program utan reklam i en kanal, medan ett programföretag som är fristående från Sveriges Radio-koncernen sänder TV-program med reklam i den andra kanalen. Sveriges Radio-koncernens verksamhet finansieras med TV-avgifter.

Det tredje alternativet innebär att Sveriges Television fortsätter sina avgiftsfinansierade sändningar utan reklam i två kanaler medan ett programföretag som är fristående från Sveriges Radio-koncernen sänder TV-program med reklam i en ny tredje kanal.

I betänkandet redovisas synpunkter på ägarformer för ett fristående svenskt TV-företag samt regler för reklam i svensk television och för reklam i kabel-TV-sändningar.

Konvention om gränsöverskridande television, m.m.

Inom Europarådets ram har tagits fram en konvention om gränsöverskridande television. I början av maj månad i år har Sverige och nio andra av medlemsstaterna som de första undertecknat konventionen.

Genom konventionen upprättas ett för Europarådets medlemsstater gemensamt regelverk som skall främja flödet av program mellan länderna samtidigt som hänsyn tas till nationell kultur och särart.

Konventionens huvudprincip är att det sändande landet svarar för att gränsöverskridande TV-sändningar, antingen de sker med hjälp av satellit eller på annat sätt, uppfyller de minimiregler för programverksamheten som ställs upp i konventionen. De mottagande länderna åtar sig att inte hindra mottagning eller vidaresändning på sitt territorium av sändningar som uppfyller konventionens krav.

Konventionen innehåller regler för programinnehållet i allmänhet, för reklamsändningar och för s.k. sponsrade program. Det finns också regler för hur överträdelse av konventionsreglerna skall hanteras. Huvudregeln är att tvister skall lösas genom förlikning. Om de berörda staterna inte kan enas skall skiljedomsförfarande kunna tillgripas. Vidare får, som en tillfällig åtgärd i vissa fall, det mottagande landet avbryta vidaresändning av en programkanal vars innehåll strider mot konventionens regler.

De ovan angivna minimireglerna avser bl.a. våldsskildringar, pornografi, skydd för barn och ungdom och rätt till beriktigande av uppgifter.

Konventionen träder i kraft tre månader efter det att den har ratificerats av sju stater, av vilka minst fem skall vara medlemmar av Europarådet.

Parallellt med arbetet inom Europarådet har de Europeiska Gemen-
skaperna (EG) utarbetat ett s.k. direktiv till medlemsstaterna om vissa
föreskrifter om TV-sändningar. Det direktiv som antogs den 13 okto-
ber 1989 överensstämmer i väsentliga delar med konventionstexten.

Radiolagsutredningen

Genom beslut den 15 maj 1985 bemyndigade regeringen det statsråd
som hade till uppgift att föredra ärenden om rundradioverksamhet att
tillkalla en särskild utredare för att se över den radiatorättsliga lagstift-
ningen. Utredningen arbetar under namnet radiolagsutredningen (U
1985:05). Sedermera har utredningen fått tilläggsdirektiv.

Utredningen har lagt fram flera delbetänkanden. Enligt de ur-
sprungliga direktiven återstår av utredningsuppdraget dels en allmän
översyn av radiolagstiftningen i systematiskt, terminologiskt och lagtek-
niskt hänseende, dels vissa särskilda problemområden, nämligen lång-
distansöverföring av rundradioprogram, sändningar till satelliter, mot-
verkande av radiostörningar, sanktioner vid överträdelser av radiatorätts-
liga regler samt sändningar på teckenspråk till döva.

Regeringen har genom beslut den 3 maj i år gett utredningen
ytterligare tilläggsdirektiv (dir. 1989:21). Uppdraget innebär följande.

Radiolagsutredningen skall föreslå den lagstiftning som behövs med
anledning av det utredningsarbete som bedrivits av TV-utredningen.

Utredningen skall vidare belysa konsekvenserna av ett svenskt tillträ-
de till konventionen om gränsöverskridande television samt lägga fram
förslag till den lagstiftning som behövs.

Radiolagsutredningen skall även föreslå en kabelsändningslagstift-
ning som är så utformad att regler för vidaresändning av satellitpro-
gram blir tillämpliga oberoende av från vilken kategori av satelliter
programmen sänds ut. Utredningen är oförhindrad att också föreslå
andra ändringar i lagstiftningen som bedöms vara befogade med hän-
syn till erfarenheterna av tillämpningen.

Sponsringsutredning

En särskild sakkunnig — Leif Larson — har i dagarna lagt fram
rapporten (Ds 1989:65) Sponsring m.m. av Sveriges Radios program.

Närradioutredningen

Efter regeringens bemyndigande den 19 maj 1988 har tillkallats en
särskild utredare för att utreda vissa frågor i närradios regelverk, bl.a.
närradioföreningarnas ställning och sändarnas räckvidd (dir. 1988:22).
Utredaren arbetar under benämningen Närradioutredningen (U
1988:07).

Utskottets allmänna synpunkter rörande motionsförslagen, m.m.

1989/90:KU8

Bilaga

Kulturutskottet vill inledningsvis framhålla att de förutsättningar som många av motionerna bygger på i väsentliga avseenden förändrats sedan motionerna väcktes. Utskottet vill härvidlag särskilt erinra om *att* det utarbetats en Europarådskonvention om gränsöverskridande television, som Sverige undertecknat, *att* det för kort tid sedan har lagts fram ett utredningsförslag om den framtida TV-politiken *samt att* en rad av de frågor som tas upp i motionerna ligger inom ramen för pågående utredningsarbete.

Etableringsfrihet på medieområdet, m.m.

Enligt motion 1987/88:K407 av Alf Svensson skall riksdagen begära förslag från regeringen som innebär fri etableringsrätt för TV-sändningar i folkrörelseregi. Motionen syftar till att det skall upprättas rikstäckande reklamfinansierade kanaler.

Utskottet vill med anledning av motionen framhålla att frågan om tillåtande av en eller flera reklamfinansierade TV-kanaler, som är rikstäckande och marksända, tas upp i ett följande avsnitt. I den övergripande etableringsfrågan finns skäl anföra följande.

I många sammanhang har det framhållits att det är ofrånkomligt med någon form av etableringskontroll rörande etersändningar, eftersom utrymmet i etern är begränsat. Förutsättningarna för distribution av TV-program har förändrats genom den utveckling som skett av möjligheter till satellitsändningar, men då det gäller marksänd TV finns knappheten på frekvenser kvar. Det blir därför nödvändigt att man även i fortsättningen har ett system med krav på tillstånd för etersändningar.

Som utförligt redovisas i ett av konstitutionsutskottet nyligen avgivet betänkande (1989/90:KU6) pågår — under medverkan av en parlamentarisk beredningsgrupp — ett arbete inom regeringskansliet som syftar till ett utvidgat grundlagsskydd för andra medier än det tryckta ordet, således bl.a. radio och TV. Detta arbete bör självfallet inte föregripas. Motionen avstyrks således.

Likaledes med hänvisning till det nämnda beredningsarbetet avstyrker kulturutskottet motion 1988/89:K418 (vpk), såvitt i motionen tas upp frågan om ett system med ansvarig utgivare/kanalansvarig för alla medier (yrkande 7).

Reklamfinansierade markbundna svenska televisionssändningar

Under 1980-talet har i skilda sammanhang framställts önskemål om att det skall tillskapas en svensk TV-kanal vid sidan av Sverige Radios sändningar. Kanalen skulle vara marksänd och rikstäckande. Den skulle finansieras genom reklam. Syftet med ytterligare en kanal skulle främst vara att öka variationen i det svenska TV-utbudet. Även krav på

reklamfinansiering inom Sveriges Radio — bl.a. från företrädare för centerpartiet — har framställts. I vissa sammanhang har önskemål om flera fristående TV-kanaler framställts.

Under den allmänna motionstiden 1988 och 1989 har väckts motioner av företrädare för moderata samlingspartiet och folkpartiet som sammanfattningsvis kan sägas syfta till att det snarast skall upprättas en från Sveriges Radio fristående, rikstäckande, reklamfinansierad TV-kanal som marksänds. Motionerna är följande, nämligen 1987/88:K413 (fp) yrkande 1, 1988/89:K409 (fp) yrkande 2, 1987/88:K418 (m) yrkande 4 och 1988/89:K431 (m) yrkande 1. Sistnämnda motion syftar till att det sedermera skall upprättas ytterligare TV-kanaler.

Utskottet vill med anledning av motionskraven anföra följande. I det föregående har utskottet lämnat en utförlig redovisning för innehållet i det förslag om TV-politiken som i september i år lades fram av TV-utredningen. I förslaget presenteras tre huvudalternativ för hur reklamfinansiering av svensk television skulle kunna anordnas. Samtliga förutsätter att de reklamfinansierade programmen sänds ut i ett rikstäckande nät av marksändare och att de uppfyller demokratiskt fastställda krav på kvalitet och omväxling.

Det första alternativet innebär att reklamsändningar skulle inledas i den ena eller i båda av kanalerna i Sveriges Television.

Det andra alternativet innebär att Sveriges Television delas upp i två företag, där det ena lämnar Sveriges Radio-koncernen och sänder helt reklamfinansierade program, medan det andra stannar kvar i koncernen och sänder avgiftsfinansierade program utan reklam.

Det tredje alternativet innebär att ett fristående programföretag sänder TV-program med reklam i en nyupprättad rikstäckande tredje kanal. Sveriges Television fortsätter sina avgiftsfinansierade sändningar utan reklam i två kanaler.

Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

Utskottet anser att remissbehandlingen och den fortsatta beredningen av de frågor som tas upp i betänkandet inte bör föregripas. De ovan redovisade motionsyrkandena bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Att i den nuvarande situationen ta upp till närmare överväganden frågan om utnyttjandet av de frekvenser som behövs för ett fjärde rikstäckande TV-nät framstår inte som motiverat. Utskottet, som också hänvisar till avsnittet med rubriken Lokala radiostationer och lokala TV-stationer, m.m., avstyrker motion 1988/89:K409 (fp) i motsvarande del (yrkande 4).

Kulturutskottet anser att det inte ankommer på utskottet att redovisa några synpunkter rörande ett förslag i motion 1988/89:K411 (m) om folkomröstning (yrkandena 1 och 2).

I anslutning till att ställning tas till den framtida TV-politiken måste riksdagen också pröva vilka lagändringar som behövs. Som framgår av föregående avsnitt är frågan om huruvida reklam skall tillåtas i svensk TV en central fråga i sammanhanget. Radiolagsutredningen har i uppdrag att föreslå den lagstiftning som behövs med anledning av det utredningsarbete som resulterat i betänkandet TV-politiken. Utskottet anser med hänsyn härtill och till att frågan om reklam i radio har ett nära samband med frågan om reklam i TV att motionsyrkanden, vari lagstiftningsfrågan på området tas upp, inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Detta gäller motionerna 1987/88:K418 (m) yrkande 3 i motsvarande del, 1988/89:K411 (m) yrkande 4 i motsvarande del och 1987/88:K426 (m) yrkande 2.

Om reklam blir tillåten i marksänd TV kan, som framgår av det nämnda betänkandet, även reglerna om reklam i kabelsändningslagstiftningen behöva förändras. Med hänsyn till radiolagsutredningens uppdrag erfordras enligt utskottets mening inte något riksdagens initiativ i detta avseende. Motion 1988/89:K411 yrkande 3 avstyrks därför.

Med hänvisning till den i dagarna framlagda rapporten (Ds 1989:65) Sponsring m.m. av Sveriges Radios program avstyrks även motionerna 1987/88:K418 yrkande 3 och 1988/89:K411 yrkande 4, båda yrkandena i den mån de inte behandlats ovan.

Av det ovan sagda följer att utskottet avstyrker även motion 1988/89:K414 (mp), såvitt däri yrkas att riksdagen skall begära förslag till lagstiftning om köpfrid innebärande att alla former av reklam i etermedia förbjuds (yrkande 1).

Lokala radiostationer och lokala TV-stationer, m.m.

I en rad motioner framställs yrkanden som rör upprättandet av fristående radiostationer eller fristående TV-företag som skulle ha lokala eller regionala etersändningar. Enligt några av yrkandena skulle det vara fråga om en försöksverksamhet eller en verksamhet som var begränsad till viss del av landet. Motionerna är följande, nämligen 1987/88:Kr231 (fp) yrkande 2, 1987/88:Kr244 (m) yrkande 2, 1987/88:K413 (fp) yrkande 2, 1987/88:K420 (c) yrkande 1, 1987/88:K426 (m) yrkande 1, 1988/89:K409 (fp) yrkandena 1 och 3, 1988/89:K410 (c), 1988/89:K412 (m), 1988/89:K431 (m) yrkande 2 och 1988/89:K435 (m).

Då det gäller TV-sändningar av företag utanför Sveriges Radio-koncernen vill utskottet framhålla följande.

Som utskottet tidigare nämnt är tillgången till frekvenser för TV-sändningar en begränsad resurs. För närvarande är de sändningsfrekvenser som tilldelats Sverige disponerade på sådant sätt att utöver de båda kanaler som nu utnyttjas, ytterligare två rikstäckande kanaler skall kunna tas i bruk. Det torde inte vara möjligt att, annat än i mycket begränsad omfattning, inleda lokala eller ännu mindre regionala TV-sändningar, utan att de frekvenser som i dag är avsedda för de

outnyttjade riksnäten tas i anspråk. Enligt utskottets mening bör ett beslut som får sådana konsekvenser inte fattas förrän riktlinjerna för TV-politiken i stort har lagts fast.

I flera av motionsyrkandena förutsätts att de lokala TV-kanalerna skall finansieras med reklam. Utskottet vill därför hänvisa till vad som anförs i betänkandet TV-politiken om reklam som finansieringskälla för svensk television (s. 106—107). Utredningen anför bl.a. att om sådan reklam skall införas bör man eftersträva att reklam-TV-företaget får en dominerande ställning på marknaden för TV-reklam samt att reklam i rikssändningar i Sverige inte låter sig kombineras med reklam i lokala TV-sändningar.

På grund av det anförda — och då det övergripande ställningstagandet till vår framtida TV-politik bör ske sedan beredningen av de i betänkandet om TV-politiken upptagna frågorna slutförts — avstyrker utskottet de här aktuella motionsyrkandena.

Inte heller då det gäller fristående radiostationer med lokala eller regionala sändningar är utskottet berett förorda att riksdagen tar något initiativ med anledning av motionsförslagen. Man kan nämligen inte heller i fråga om radiosändningar bortse från föreliggande önskemål om reklamfinansiering. Man kan vidare inte bortse från det uppdrag som närradioutredningen har. Den skall nämligen bl.a. pröva frågan om sändarnas räckvidd, något som kan få betydelse för tillgången på frekvenser för andra sändningar än närradiosändningar. Även andra frågor som prövas av utredningen kan ha betydelse för bedömningen av frågan om fristående lokala radiostationer av annat än föreningskaraktär.

Kabelsändningar, m.m.

Vissa allmänna frågor

I motion 1987/88:K420 (c) tas upp frågan om innehållet i uttalanden som gjorts av regeringen och kulturministern om utvecklingen på kabel- och satellit-TV-området (yrkande 2).

Utskottet, som noterar att motionen väcktes för uppemot två år sedan, anser att den inte bör påkalla någon riksdagens åtgärd i här aktuell del. Vad som anförs i motionen ger utskottet anledning att hänvisa till den i det föregående lämnade redovisningen om åtgärder för att förbättra underlaget för massmediepolitiska bedömningar m.m.

Enligt två partimotioner från vpk — 1987/88:K411 yrkande 2 och 1988/89:K418 yrkande 5 — skall ett medieråd inrättas. I förstnämnda motion framställs vidare ett yrkande om ett moratorium för kabelutbyggnaden (yrkande 1), och i sistnämnda motion föreslås att det skall tillsättas en medieombudsman med talerätt i domstol (yrkande 6).

Enligt motionärerna skulle ett medieråd ta fram beslutsunderlag om den medieutveckling som pågår och därmed stärka det demokratiska inflytandet över utvecklingen.

Utskottet har avstyrkt förslag om ett medieråd i yttrande till konstitutionsutskottet för två år sedan (KrU 1987/88:1y). Därvid har utskot-

tet, som hänvisar till nämnda yttrande, bl.a. pekat på att kabellagstiftningen är av provisorisk karaktär, att det finns en risk för att en alltför hård reglering av kabelnäten får den effekten att satellitmottagningen alltmer styrs över till de enskilda hushållen eller i vart fall till icke reglerade, mindre enheter, samt att det skall inrättas en särskild forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning (se yttrandet s. 24, 26 och 27 i bet. KU 1987/88:21). Som tidigare redovisats har vissa medel anvisats för en sådan resurs, och ytterligare åtgärder planeras.

Utskottet avstyrker de ovan redovisade motionsyrkandena.

Innehållet i kabelsändningslagstiftningen

I en rad motionsyrkanden tas upp frågan om innehållet i kabellagstiftningen. Vissa av yrkandena har ett innehåll som är likartat med yrkanden som behandlats av utskottet i yttrande till konstitutionsutskottet hösten 1987 (KrU 1987/88:1y, KU 1987/88:21). Utskottet hänvisar till nämnda yttrande. Samtidigt vill utskottet framhålla att — i enlighet med vad som inledningsvis angetts — de förutsättningar som motionerna bygger på i väsentliga avseenden ändrats sedan motionerna väcktes. Utskottet vill härvidlag erinra om att den av bl.a. Sverige undertecknade konventionen om gränsöverskridande television innehåller ett regelverk som skall främja flödet av program mellan länderna samtidigt som hänsyn tas till nationell kultur och särart. Konventionen innehåller bl.a. att de sändande länderna åtar sig att se till att TV-sändningar som kan tas emot i andra länder följer vissa minimiregler om t.ex. våldsskildringar, pornografi och skydd för barn och ungdom. De mottagande länderna åtar sig att inte förhindra mottagning av sändningar eller vidare-sändning av sändningar som överensstämmer med konventionens regler. Vidare vill utskottet erinra om att radiolagsutredningen skall belysa konsekvenserna av ett svenskt tillträde till konventionen samt lägga fram förslag till den lagstiftning som behövs, att utredningen skall föreslå en kabelsändningslagstiftning som är så utformad att regler för vidare-sändning av satellitprogram blir tillämpliga oberoende av från vilken kategori av satelliter programmen sänds ut samt att utredningen är oförhindrad att också föreslå andra sådana ändringar i lagstiftningen som bedöms vara befogade med hänsyn till erfarenheterna av tillämpningen.

Med hänvisning till det pågående utredningsarbetet anser utskottet att det inte är meningsfullt att nu göra en detaljprövning av innehållet i de här aktuella motionsyrkandena, eftersom resultatet av nämnda arbete självfallet måste avvaktas innan i vart fall någon mera väsentlig ändring av kabelsändningslagstiftningen kan komma i fråga. Utskottet anger i det följande motionsyrkandena och vilken inriktning de har. I något fall ges en ytterligare kommentar till kraven.

I motionerna 1987/88:K410 (s) yrkande 1, 1987/88:K430 (vpk) yrkande 2 och 1988/89:K418 (vpk) yrkandena 1 och 2 framställs krav som syftar till internationella överenskommelser på medieområdet

eller till sådana ändringar i vår kabelnästiftning som har ett samband med innehållet i konventionen om gränsöverskridande televisionssändningar.

Kabelnämndens befogenheter bl.a. då det gäller att hindra vidare-sändning av satellitsändningar har berörts i det ovan nämnda yttrandet av utskottet (KrU 1987/88:1y). Samma eller liknande förslag som de i yttrandet behandlade tas upp i motion 1987/88:K410 (s) yrkandena 2, 4 och 5. Yrkande 3 i samma motion har samband med yrkande 2. Även i motion 1988/89:K418 (vpk) yrkande 4 tas upp en fråga om nämndens befogenheter.

I två motioner — 1987/88:K420 (c) yrkande 3 och 1988/89:K418 (vpk) yrkande 3 — tas från skilda utgångspunkter upp frågan om tillståndsplikt för vidare-sändning av satellitprogram från även andra satelliter än kommunikationssatelliter. Radiolagsutredningen har, som ovan angetts, ett uttryckligt uppdrag att lägga fram förslag om sådana ändringar av lagstiftningen att regler för vidare-sändningen skall kunna tillämpas oberoende av satellitens art.

Eftersom radiolagsutredningen bl.a. är oförhindrad att föreslå ändringar i kabelsändningslagstiftningen som grundas på erfarenheterna av tillämpningen finns det anledning utgå från att utredningen också kommer att överväga vilka regler som bör gälla för kabelnät av olika storlekar. Denna fråga har tagits upp i motionerna 1987/88:K420 (c) yrkande 4 och 1988/89:K445 (c).

Stockholm den 7 november 1989

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Åke Gustavsson (s), Maja Bäckström (s), Berit Oscarsson (s), Jan-Erik Wikström (fp), Jan Hyttring (c), Anders Nilsson (s), Lars Ahlmark (m), Sylvia Pettersson (s), Erkki Tammenoksa (s), Leo Persson (s), Lars Ahlström (m), Margareta Fogelberg (fp), Stina Gustavsson (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Kaj Nilsson (mp) och Ulla Berg (s).

1. Reklamfinansierade markbundna svenska televisionssändningar, Lagstiftningsfrågor, m.m. om finansiering av etermedier genom reklam eller sponsring, Lokala radiostationer och lokala TV-stationer, m.m.

Ingrid Sundberg (m), Jan-Erik Wikström (fp), Lars Ahlmark (m), Lars Ahlström (m) och Margareta Fogelberg (fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Utskottet vill" och på s. 33 slutar med "än föreningskaraktär" hort ha följande lydelse:

Sedan riksdagen senast — i december 1988 (bet. KU 1987/88:21, yttr. KrUly) — behandlade krav av företrädare för moderata samlingspartiet och folkpartiet om upprättande av en från Sveriges Radio fristående, rikstäckande reklamfinansierad TV-kanal med markbundna sändningar, har utvecklingen på TV-området varit sådan att det nu är nödvändigt att riksdagen fattar beslut i frågan om huruvida reklam skall tillåtas i svensk TV. Utskottet anser nämligen att om beslut i frågan skjuts upp ytterligare, det i praktiken blir för sent att upprätta en reklamfinansierad kanal som har möjlighet att inom rimlig tid skaffa sig sådana intäkter att den framgångsrikt kan konkurrera med utländska satellitsändningar. En reklamfinansierad svensk TV-kanal med goda resurser är viktig *dels* därför att det är möjligt att på en sådan kanal ställa programkrav som bl.a. ger medborgarna tillgång till ett mångsidigt utbud av program som är kvalitetsmässigt högtstående, *dels* därför att svenska företag inte bör vara hänvisade till uteslutande utländska kanaler för att få annonsera sina produkter i TV på den svenska hemmamarkanden.

TV-reklam förekommer nu i så gott som alla europeiska stater. Erfarenheterna från jämförbara länder tyder på att farhågorna för negativa effekter av TV-reklam varit överdrivna. Betänkandet om TV-politiken ger ett klart belägg för denna slutsats. Betänkandet bekräftar också att den lösning som bör väljas är den som sedan länge förordats av företrädare för moderata samlingspartiet och folkpartiet, nämligen att ett fristående programföretag får tillstånd att sända TV-program med reklam i en nyupprättad rikstäckande tredje kanal. Sveriges Television bör få fortsätta sina avgiftsfinansierade sändningar utan reklam i två kanaler.

Yttrandefriheten och mångfalden i det svenska TV-utbudet kommer att ökas om den angivna lösningen väljs.

Det fristående TV-företaget bör träffa avtal med staten om villkoren för verksamheten.

Reklamtiden bör begränsas. Reklaminslagens förläggning bör regleras i avtalet.

Utskottet vill slutligen framhålla att utskottets klara ställningstagande för en ny, reklamfinansierad TV-kanal har den betydelsen att de

olika intressenterna på TV-området redan nu får klart besked om riksdagens ställningstagande till den viktigaste av de nu aktuella TV-frågorna.

Regeringen bör snarast förelägga riksdagen erforderliga förslag rörande upprättande av en sådan reklamfinansierad TV-kanal som angetts i det föregående.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av de här aktuella motionerna — 1987/88:K413 (fp) yrkande 1, 1988/89:K409 (fp) yrkande 2, 1987/88:K418 (m) yrkande 4 och 1988/89:K431 (m) yrkande 1 — bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet förutsätter att regeringen i samband med beredning av ärendet om en reklamfinansierad TV-kanal och den framtida TV-politiken i övrigt också närmare överväger frågan om utnyttjandet av de frekvenser som behövs för ett fjärde rikstäckande TV-nät. Motion 1988/89:K409 (fp) i motsvarande del (yrkande 4) påkallar därför inte någon riksdagens åtgärd.

Kulturutskottet anser att det inte ankommer på utskottet att redovisa några synpunkter rörande ett förslag i motion 1988/89:K411 (m) om folkomröstning (yrkandena 1 och 2).

Lagstiftningsfrågor, m.m. om finansiering av etermedier genom reklam eller sponsring

Utskottets ställningstagande i föregående avsnitt gör det nödvändigt att lagstiftningen anpassas till en medievärld som rymmer en reklamfinansierad svensk TV-kanal. Även rätten till sponsring bör — mot bakgrund av den nyligen framlagda utredningen — närmare prövas av statsmakterna.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1987/88:K418 (m) yrkande 3, 1988/89:K411 (m) yrkandena 3 och 4 och 1987/88:K426 (m) yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Innebörden av utskottets ställningstagande i det föregående är att motion 1988/89:K414 (mp) om förbud mot alla former av reklam i etermedia bör avstyrkas (yrkande 1).

Lokala radiostationer och lokala TV-stationer, m.m.

Inom ramen för vad som är tekniskt möjligt med hänsyn till de frekvenser som tilldelats Sverige bör möjligheter finnas att upprätta lokala och regionala stationer på radio- och TV-området. Regeringen bör lägga fram förslag om hur dessa möjligheter skall kunna utnyttjas. Förslag bör föreläggas riksdagen i samband med förslag om den reklamfinansierade TV-kanalen.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna med anledning av följande motioner, nämligen 1987/88:Kr231 (fp) yrkande 2, 1987/88:Kr244 (m) yrkande 2, 1987/88:K413 (fp) yrkande 2, 1987/88:K420 (c) yrkande 1,

1987/88:K426 (m) yrkande 1, 1988/89:K409 (fp) yrkandena 1 och 3, 1988/89:K410 (c), 1988/89:K412 (m), 1988/89:K431 (m) yrkande 2 och 1988/89:K435 (m).

1989/90:KU8
Bilaga

2. Tillståndsplikt för kabelnät

Ingrid Sundberg (m), Jan-Erik Wikström (fp), Jan Hyttring (c), Lars Ahlmark (m), Lars Ahlström (m), Margareta Fogelberg (fp) och Stina Gustavsson (c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 35 börjar med "Eftersom radiolagsutredningen" och slutar med "1988/89:K445 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det angeläget att reglerna för vilka kabelnät som skall omfattas av tillståndsplikt för trådsändningar ändras. Starka skäl talar för att — om tillståndsplikten över huvud skall bibehållas — det utan tillstånd bör få bedrivas sändningar i betydligt större utsträckning än vad de nuvarande bestämmelserna medger, dvs. nät med sändningar som når högst 100 bostäder.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1987/88:K420 (c) yrkande 4 och 1988/89:K445 (c) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Lokala radiostationer och lokala TV-stationer, m.m.

Jan Hyttring och Stina Gustavsson (båda c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "I en" och på s. 33 slutar med "än föreningskaraktär" bort ha följande lydelse:

Som utförligt utvecklas i motioner av företrädare för centerpartiet — 1987/88:K420 yrkande 1 och 1988/89:K410 — är det angeläget att regler utformas för ett utnyttjande av frekvenser som tilldelats Sverige för markbundna TV-sändningar. Eftersom man inte kan räkna med att mindre orter och glesbygder i allmänhet kan nås av det ökade TV-utbudet med hjälp av kabeltekniken är det viktigt att frekvenserna utnyttjas för en television på lokal och regional grund. Ur allmänkulturell synvinkel är det också angeläget att reglerna får en sådan utformning att framväxten av en decentraliserad TV-produktion främjas.

Fristående TV-sändningar bör grundas på någon form av statlig koncession. Utskottet ansluter sig till de riktlinjer för ett koncessions-system som framlagts i motion 1988/89:K410 (motiveringen i 1988/89:Kr236). Dessa innebär i korthet följande. Projekt som ger god geografisk täckning bör ges företräde. Ingen intressent bör ha en dominerande ställning i företag eller projekt som får koncession. Projekt där ideella organisationer, folkbildningsorganisationer, högskolor, ortspress eller andra bärare av allmänna intressen medverkar bör ges företräde. Koncession bör vara tidsbegränsad.

I enlighet med det anförda bör ett utredningsarbete påbörjas snarast. Som ett led i detta arbete bör några försöksprojekt startas.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion 1987/88:K420 yrkande 1 och motion 1988/89:K410 bör riksdagen som sin mening ge

regeringen till känna. Genom utskottets ställningstagande tillgodoses i allt väsentligt motionerna 1987/88:K413 (fp) yrkande 2, 1988/89:K409 (fp) yrkande 3, 1988/89:K412 (m) och 1987/88:K426 (m) yrkande 1.

Då det gäller fristående radiostationer med lokala eller regionala sändningar är utskottet inte berett förorda att riksdagen tar något initiativ med anledning av i ärendet aktuella motionsförslag. Redovisningen av de uppdrag som närradioutredningen har bör avvaktas. Utskottet avstyrker därför följande motioner, nämligen 1987/88:Kr231 (fP9 yrkande 2, 1988/89:K409 (fp) yrkande 1, 1987/88:Kr244 (m) yrkande 2, 1988/89:K431 (m) yrkande 2 och 1988/89:K435 (m).

4. Lagstiftningsfrågor, m.m. om finansiering av etermedier genom reklam eller sponsring, Medieråd m.m., Innehållet i kabelsändningslagstiftningen

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "I anslutning" och slutar med "(yrkande 1)" bort ha följande lydelse:

Företrädare för vänsterpartiet kommunisterna har i olika sammanhang mycket klart tagit avstånd från tanken på reklam i svensk TV. Därvid har framhållits att kostnaderna för reklam i TV kommer att slutligen belasta TV-tittarna i form av högre priser på konsumtionsvaror. Till det sagda kommer att man ingalunda kan räkna med att det blir någon kvalitetshöjning med reklamfinansierad TV. Sådan TV kommer — medvetet eller omedvetet — att uteslutande ha som mål att programmen skall nå så stora grupper som möjligt. Kvaliteten får därmed komma i andra hand. Programpolitiska regler kan endast i begränsad utsträckning förhindra en sådan programpolitik. Enligt utskottets mening måste TV-politiken inriktas på att stärka Sveriges Radios ställning.

Utskottet har anledning utgå från att vid den pågående remissomgången rörande betänkandet om TV-politiken utskottets synpunkter blir närmare belysta och det har därför inte funnits anledning att påyrka ett avbrytande av remissförfarandet.

Sponsringsreglerna för Sveriges Radio bör skärpas i syfte att garantera Sveriges Radios oberoende ställning. Det finns dock skäl avvakta den fortsatta beredningen av den nyligen framlagda rapporten om sponsring.

I enlighet med det anförda anser utskottet att riksdagen med anledning av motion 1988/89:K414 (mp) som sin mening ger regeringen till känna att alla former av reklam i etermedia skall förbjudas (yrkande 1). Motionerna 1987/88:K418 (m) yrkande 3, 1988/89:K411 (m) yrkandena 3 och 4 och 1987/88:K426 (m) yrkande 2 bör inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Utskottet har" och på s. 34 slutar med "redovisade motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det viktigt med ett demokratiskt inflytande över utbyggnaden av kabel-TV. Utskottet tillstyrker det i två motioner – 1987/88:K411 (vpk) yrkande 2 och 1988/89:K418 (vpk) yrkande 5 – framförda förslaget om ett medieråd. I medierådet bör experter av olika slag mötas och kabelutbyggnaden prövas i ett samhälleligt och kulturpolitiskt perspektiv. Rådet skall, som namnet säger, ha endast en rådgivande funktion. Till hjälp bör medierådet, som föreslås i motion 1988/89:K418, ha en medieombudsman med talerätt vid domstol (yrkande 6). Det är också nödvändigt med ett moratorium för kabelutbyggnaden. Utskottet tillstyrker därför också motion 1987/88:K411 yrkande 1.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Med hänvisning" och på s. 35 slutar med "satellitens art" bort ha följande lydelse:

När den konvention om gränsöverskridande television som bl.a. Sverige undertecknat träder i kraft, får vi ett internationellt regelverk som utgör ett första steg på vägen mot en television i Europa som, då det gäller sändningar som omfattas av konventionen, uppfyller högt ställda krav i fråga om bl.a. att motverka underhållningsvåldet och att skydda barn och ungdom. Enligt utskottets mening är det viktigt att regeringen utan att avvakta effekterna av konventionen arbetar vidare mot målet att satellit- och kabelsändningar som tas emot i Sverige skall uppfylla i allt väsentligt samma krav som nu gäller för Sveriges Televisions sändningar. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1987/88:K410 (s) yrkande 1, 1987/88:K430 (vpk) yrkande 2 och 1988/89:K418 (vpk) yrkandena 1 och 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker förslaget i motion 1988/89:K418 (vpk) att riksdagen skall begära förslag i syfte att särskilja kabelnämndens uppgifter som förvaltningsmyndighet och åklagare så att kabelnämnden blir förvaltningsmyndighet och att den juridiska behandlingen fullgörs i domstol (yrkande 4).

Kabelnämndens befogenheter bl.a. då det gäller att hindra vidare-sändning av satellitsändningar har berörts i det ovan nämnda yttrandet av utskottet (KrU 1987/88:1y). Samma eller liknande förslag som de i yttrandet behandlade tas upp i motion 1987/88:K410 (s) yrkandena 2, 4 och 5. Yrkande 3 i samma motion har samband med yrkande 2. Utskottet förutsätter att förslagen noga övervägs under det utredningsarbete som görs av radiolagsutredningen. Med hänsyn härtill påkallar yrkandena inte någon riksdagens åtgärd.

Radiolagsutredningar har, som ovan angetts, ett uttryckligt uppdrag att lägga fram förslag om sådana ändringar av lagstiftningen att regler för vidare-sändningen skall kunna tillämpas oberoende av satellitens art. Utskottet anser sig därför kunna utgå från att regeringen förelägger riksdagen förslag som tillgodoser yrkande 3 i motion 1988/89:K418 (vpk). Ställningstagandet innebär samtidigt att yrkande 3 i motion 1987/88:K420 (c) avstyrks.

5. Allmänna synpunkter rörande motionsförslagen, m.m.. Reklamfinansierade markbundna svenska televisionssändningar, Lagstifningsfrågor, m.m. om finansiering av etermedier genom reklam eller sponsring, Medieråd m.m., Innehållet i kabelsändningslagstiftningen

Kaj Nilsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som har rubriken "Utskottets allmänna synpunkter rörande motionsförslagen, m.m." bort utgå,

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Utskottet anser" och på s. 32 slutar med "(yrkande 1)" bort ha följande lydelse:

De kulturpolitiska målen från 1974 står fast. Att etablera reklamfinansierade markbundna svenska TV-sändningar strider mot dessa grundläggande mål. Även de ursprungliga skälen för en TV i allmänhetens och samhällets tjänst kvarstår. Något väsentligt nytt har egentligen inte inträffat som föranleder ändring i den nuvarande grundläggande inställningen till etableringskontroll.

Utskottet konstaterar att remissbehandling av utredningen TV-politiken därvid inte kan bidra till någon förändring. Det måste vara ett både konsument- och kulturpolitiskt mål att hålla svensk TV fri från kommersiell reklam, reklam som konsumenterna inte bett om. Grundsynen är att uppnå köpfrid. De ovan redovisade motionerna avstyrks därför.

Att i (= utskottet 11 rader) eller sponsring.

Med hänvisning till vad utskottet ovan anfört om etableringskontroll avstyrks motionerna 1987/88:K418 (m) yrkande 3 i motsvarande del, 1988/89:K411 (m) yrkande 4 i motsvarande del och 1987/88:K426 (m) yrkande 2. Även motion 1988/89:K411 yrkande 3 avstyrks.

Med hänvisning (= utskottet 4 rader) behandlats ovan.

Utskottet är inte motståndare till all slags reklam, men vi vill begränsa den eller ge den nya former. Den "reklam" som vi kallar produktinformation, dvs. sådan som konsumenterna själva får söka upp, är acceptabel. Grundsynen är köpfrid; vi skall själva få välja den produktinformation vi vill ta del av. Däremot är reklam som tränger sig på oss utan att vi bett om det oacceptabel. Detta gäller särskilt reklam i radio och TV, som ju anses ha stor genomslagskraft. Utskottet finner det särskilt angeläget att skydda speciellt barn och ungdom mot den.

Människorna skall få rätt att ostört kunna välja den varu- eller produktinformation som de önskar för att kunna göra rationella och kunniga köpval som konsumenter. Det är också förutsättning för ett väl fungerande marknadsekonomiskt samhälle.

Därmed skulle vi slippa mycket av den manipulerande kommersiella reklamen som vi inte efterfrågar, framför allt reklam i radio och TV. Det måste vara ett både konsument- och kulturpolitiskt önskvärt

samhällsmål. Utskottet tillstyrker därför motion 1988/89:K414 (mp) såvitt däri yrkas att riksdagen skall begära förslag till lagstiftning om köpfrid innebärande att alla former av reklam i etermedia förbjuds (yrkande 1).

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Utskottet har" och på s. 34 slutar med "redovisade motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det viktigt med ett demokratiskt inflytande över utbyggnaden av kabel-TV. Utskottet tillstyrker det i två motioner — 1987/88:K411 (vpk) yrkande 2 och 1988/89:K418 (vpk) yrkande 5 — framförda förslaget om ett medieråd. I medierådet bör experter av olika slag mötas och kabelutbyggnaden prövas i ett samhälleligt och kulturpolitiskt perspektiv. Rådet skall, som namnet säger, ha endast en rådgivande funktion. Till hjälp bör medierådet, som föreslås i motion 1988/89:K418, ha en medieombudsman med talerätt vid domstol (yrkande 6). Det är också nödvändigt med ett moratorium för kabelutbyggnaden. Utskottet tillstyrker därför också motion 1987/88:K411 yrkande 1.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "I en" och på s. 35 slutar med "satellitens art" bort ha följande lydelse:

Kabellagstiftningen och dess efter endast ett par år havererade tillämpning äventyrar möjligheterna att förverkliga de kulturpolitiska målen.

Kabelnämndens beslut den 23 februari 1989 om Astrasatelliten innebär i princip att regelsystemet för vidareändning av satellitprogram i kabelnät upphävs. Det är numera helt fritt att via satellit sända hur mycket reklam, våld, pornografi och rashets som helst rakt in i de svenska hemmen.

Reklamregeln i kabellagen grundas på tanken att svensk radio och TV skall hållas fria från kommersiell reklam. Tillåts reklam på ett ställe så minskar motivet för att hålla den borta från andra ställen.

Det hänvisas i utredningen om TV-politiken till Europarådets konvention om gränsöverskridande television, vilken undertecknats av den svenska regeringen. Denna innehåller emellertid endast minimiregler för våld, pornografi och rasdiskriminering. När det gäller reklamreglerna ger de snarare utrymme för en ohämmad reklamutveckling. Enligt konventionen får reklam avbryta program. Detta gäller även seriösa kulturprogram.

Utskottet anser att utredningen om TV-politiken inte ger en förut-sättningslös syn på denna problematik. Den saknar diskussion om konsekvenserna för kulturen och inte minst för barn och ungdom. Utlandserfarenheter, särskilt från Frankrike, visar entydigt riskerna med kommersiell TV.

I vårt land sker tillvänjningsprocessen genom TV 3 som riktar sina sändningar framför allt till barn och ungdomar. Det sker främst på morgnarna. Varje kvart i genomsnitt förekommer våldsinslag. Det blir också mycket stillasittande framför TV för barnen, vilket föranlett sämre motorik och förändrat beteende i deras lekar.

Framtiden för satellit-TV är inte så ljus som TV-utredaren och näringslivet vill ge sken av.

Enligt utskottets uppfattning får kommersiella krafter och teknik inte bestämma över politiken. Det måste vara tvärtom. Sverige har en ur västeuropeisk synvinkel unik mediesituation. Det finns all anledning att slå vakt om den. Utskottet anser att de kulturpolitiska målen från 1974 som också låg till grund för besluten om utformningen av kabellagen och ansvarighetslagen alltjämt bör gälla och också nu ligga till grund för bedömningen av satellit-TV- och kabel-TV-frågan.

Radiolagsutredningen har, som ovan angetts, ett uttryckligt uppdrag att lägga fram förslag om sådana ändringar av lagstiftningen att regler för vidareändringen skall kunna tillämpas oberoende av satellitens art.

Enligt utskottets mening måste alla satellittyper föras in under kabellagen så att regler om reklam, våld, pornografi och rashets åter kan tillämpas. Det regellösa tillståndet som nu råder kan inte accepteras. Åtgärder måste vidtas omedelbart. Det finns således ingen som helst anledning att avvakta ytterligare utredning.

Mot bakgrund härav tillstyrker utskottet motion 1988/89:K418 (vpk) yrkande 3. Motion 1987/88:K420 (c) yrkande 3 avstyrks.

Enligt utskottets mening är det viktigt att regeringen utan att avvakta effekterna av konventionen om gränsöverskridande television arbetar vidare mot målet att satellit- och kabelsändningar som tas emot i Sverige skall uppfylla i allt väsentligt samma krav som nu gäller för Sveriges Televisions sändningar. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1987/88:K410 (s) yrkande 1, 1987/88:K430 (vpk) yrkande 2 och 1988/89:K418 (vpk) yrkandena 1 och 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker förslaget i motion 1988/89:K418 (vpk) att riksdagen skall begära förslag i syfte att särskilja kabelnämndens uppgifter som förvaltningsmyndighet och åklagare så att kabelnämnden blir förvaltningsmyndighet och att den juridiska behandlingen fullgörs i domstol (yrkande 4).

Kabelnämndens befogenheter bl.a. då det gäller att hindra vidare-sändning av satellitsändningar har berörts i ett tidigare yttrande av utskottet (KrU 1987/88:1y). Samma eller liknande förslag som de i yttrandet behandlade tas upp i motion 1987/88:K410 (s) yrkandena 2, 4 och 5. Yrkande 3 i samma motion har samband med yrkande 2. Utskottet förutsätter att förslagen noga övervägs under det utredningsarbete som görs av radiolagsutredningen. Med hänsyn härtill påkallar yrkandena inte någon riksdagens åtgärd.

Reklamfinansierade marksända svenska televisionssändningar

Jan Hyttring och Stina Gustavsson (båda c) anför:

I anslutning till behandlingen av motioner om en reklamfinansierad svensk TV-kanal vill vi erinra om att företrädare för centerpartiet i olika sammanhang och senast i samband med behandlingen under våren 1989 av frågor om Sveriges Radios verksamhet framlagt förslag om finansiering av Sveriges Television genom reklam i en av kanalerna som ett komplement till avgiftsfinansieringen (se bet. 1988/89:KrU21). Vårt förslag är nu i praktiken föremål för remissbehandling, eftersom ett av de tre alternativ som lagts fram av TV-utredningen innehåller att reklam skall tillåtas i den ena eller i bägge kanalerna i Sveriges Television (alternativ 1). Vi får anledning att i annat sammanhang återkomma till vårt förslag.